

51-ik szám. Decem. 19 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **BUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasabos petsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalába (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

kelle barátkoznia azon szomorú gondolattal, mely szerint erőszakos halállal fog kimulni. Miként továbbá jelentik, az előleges vizsgálatok elegendő indokot szolgáltatottak, melyek alkalmasak voltak igazolni a grófnő ilyenemű aggályait. Az Ebergényi Juliát terhelő vádak sorozata semmi kétséget sem hágy azíránt, hogy ő a tettes. Sikertült kikutatni, miszerint a k. a. már néhány hét előtt — azon ürügy alatt, hogy hozzátartozói egyike merő előszeretettel üzven a fényképészetet, őt megkérte, hogy a szükséges cikkeket szerezzze meg — egy ismerője által az illető tárgyakat és készülékeket, köztük bizonyos mennyiségű könkéksavat is — megvásárolt. Ily méregből jókora adagot leltek állítólag lakásán, kis üvegben. Ujabbán írják, hogy a bebörtönözött Ebergényi Julia tett ugyan vallomást a vizsgáló bíró előtt, de azt nemsokára visszavoná. — A bécsi országos törvényszék második emeletének egy magánszobájában van elzárva. Mondják, hogy nagy felindultsága következtében egészen magán kívül van s folyvást fel-alá járkál szobájában. Tápláléka egyszerű s nagyobbára csak leves-, tea- és süteményből áll. Az örök előtt többször hangsúlyozá ártatlanságát és valami ellenséges kéz titkos működésének tulajdonítja szerencsétlenségét. A vizsgálat alatt folytonosan sirt. Ekszereit elvették és pénzét is átvette a törvényszék, mely azonban később megengedé, hogy szükségletei ellátására abból bizonyos mennyiséget visszanyerjen. Azután egy magyar imakönyvet is kért, s e kérelme nem maradt teljesítés nélkül. Hírlapokat és szivarokat nem szolgáltatattak neki, dacára hogy ebbeli kívánatának többször adott kifejezést. Börtönörétől többször tudakozódott Chorinszky gróf sorsa felől: ha vajjon azt is elfogták? — Kérdéseit azonban felelet nélkül hagyták. Ismételve folyamodott a törvényszékhez, hogy magyarországi rokonai látogatást tehessenek nála. — Münchenből írják, hogy a bebörtönzött Chorinszkyt láncokba verték. Nem igaz.

* (Bankóhamisító) társaságot fedeztek fel s fogtak el Kolosvárott. 50-eseket csináltak és terjesztettek nagy mennyiségben.

* (Míramon özvegye,) kinek férjét Miksa császárral lőtték agyon, Bécsbe érkezett, s a császári család a részvét mély jeleivel fogadta.

* (Sarolta császárné) most Brüsszelben van. Igen egészségesnek látszik. Rohamai napról napra ritkábbak, s csak e rohamok alatt beszél Mexikóról és szerencsétlen férjéről. Most már biztosan hiszik, hogy a tavaszig egészen visszanyeri elméjét.

Az „Egy anya” regényelőfizetőihez!

Mint más lapokból olvassuk, Oldal József úr „Egy anya” című regénye Budán, Bagó Mártonnál megjelent. Ennyit a hozzánk intézett tudakozódásokra. A „Hazánk” szerk.

Zeneművek.

— (Rózsavölgyi és társa műkereskedésében) „Von Kepsch Karl” zongorára alkalmazva, — „Herrn Jakob Neumannak”

ajánlva „Schellerl-Tanz-Quadrille” jelent meg. E szép nyelvű cimen azt mutatja, hogy ezt a zenedarabot bizonyára nem a magyar közönségnek szánták.

Irodalom.

— (A magyar történelmi társulat „Századok”) című közlönyéből közelebb jelent meg a 3-dik füzet, Benkő József vonatkozó életrajzi értekezéssel gr. Mikó Imrétől, Zrínyi Péter életrajzával (folytatás) Pauler Gyulától s aztán még Jakab Elektől, Haan Lajostól, Lehoczky Tivadartól és Garádytól közleményekkel. E becses közlönyt a társulat nem tagjai is megszerezhetik Ráth Mór könyvkereskedése útján, egy évi folyamot 6 ftjával.

— (Legbecesebb folyóiratunknak, a „Budapesti Szemlé-nek”) most jelent meg ezidei kilencedik füze, kiváló tartalommal, melyből a „Zrínyi Miklós és Montecuccoli” (Pauler Gyulától), „Alsó Bengal” (Duka Tivadartól), „Az élet szerete és halál” (Győri Vilmostól), s „A villanyosság eredetéről” (Akintól) című főbb közleményeket említjük meg a gazdag tartalmú „Irodalmi szemlén kívül.”

— („Méhecske”) címmel egy új ifjúsági hetilap mutatóváltása jelent meg a napokban s e mutatóváltás szám tapintatosan van összeállítva. Szerkeszti s kiadja Sz. Kalocsa Róza növelde-tulajdonos, (Pest, papnövelde-utca 7. sz.) kihez a lap előfizetési pénzei is küldendők; egy évre 6, félévre 3 fr.

Szerkesztői üzenetek.

- Pesten: B. J.-nek. Az a „ballada” nem ballada.
- Szeremlére: Adni fogjuk. Óhajta teljesülhet, csak nevét kérjük a borítékra kitenni.
- Tesnádra: Szívesen vesszük.
- Pozsonyba: dr. Z. J.-nak. Ilyesekkel nagyon el vagyunk halmozva.
- Szabadkára: Óhajta teljesülni fog.
- Csik-Szeredára: K. L.-nak. Kézlését már megkezdtük s így nemsokára fog jönni a többi is.
- Kolosvárt: B. P.-nak. Nem adjuk ki.
- Danosházra: Ama lap létezéséről nincs tudomásunk, mert élete jelét nem adja. A levelet mindazáltal elküldöttük szerkesztőségének régi helyére.
- Deésre: Azon régiebb arcképet nem tesszük közzé, sem ezen újabbat. Mi nem vagyunk bámulói azoknak, kik az olasz nemzet egysége és szabadsága ellenei voltak. A szerkesztőségünkhöz beküldött értéktelenebb dolgok visszaküldözésére nem vállalkozhatunk.
- Kassára: T. J.-nek. Örömmel üdvözlöttük az új vendéget s ép oly szívesen várjuk az ígérkezőt. Ama nevezetes férfi arcképe is megérkezett már. A csomag elküldésére nézve már intézkedtünk.
- Pesten: Sz. Gy.-nak. A „Hulló csillagokról” már testvérlapunk, a „Heti Posta” tárcájában közlöttünk cikket, ugyanazon forrás után.
- Pesten: Z. K.-nak. Tehetségre mutat, de nálunk nagyon igénybe van véve ez a hely. Különbönb nagyobb önállóságra törekvést ajánlanánk. Ez nagyon Heino-szerű.
- Szabadkára: L. A.-nak. A kívánt ívet megküldöttük. — A ki a távirtdászati tanfolyamot óhatja hallgatni, (kezdődik jan. 10-dikén), annak kellő bizonyítványokkal ellátott folyamodványát e hó 20-dikáig kell a m. kir. közlekedési. kereskedelmi és földmívelési miniszteriumhoz beküldeni. Egyébiránt az ilyen s minden más hasonló hivatalos tudósítást rendszeresen közöljük testvérlapunkban, a „Heti Posta”-ban.
- Gy. Sz. Miklósa: J. K.-nak. Addig is, míg a rajzot elkészíthetjük, az ismertetést testvérlapunk, a „Heti Posta” legközelebbi számában adjuk ki.

A kiadóhivatal üzenete.

— N. Lengyelre: S. F.-nek. A „Zrínyi és Frangepán” képből már nem szolgálhatunk. Azonban a „Dobozi” és „Hunyady László” képeket, mint 1868-áiki egész éves új előfizetőnek, kedvezményül külön 2 ft 30 krért küldhetjük meg.

Mai számunkhoz mellékelve van a „Hazánk s Külföld” s a „Heti Posta” előfizetési fölhívása. Melléklet: a „Kertészgazda és Népkertésze” előfizetési lapja.

51-ik szám. Decem. 19. 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasabos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetmények illetékek a kiadóhivatalba (Baratok-tere 7-dik sz.)
 a köziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
 M. AKAD. NYOMDÁSZNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Böhm Lénárd.“ — „Tódor, Abisszinia királya.“ — „Izsó Miklós és szobrai.“ — „Széchenyi döblingeni életéből.“ — „Pesti életképek.“ — „Komáromi napok 1819 ben.“ *Hamary Danieltől.* — „Nagy-Sáros városa magyar nyelven írt szabályzatai 1667-ből.“ Közli: *I-gy G.-ó.* — „Az aranyhalak tartása.“ — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“

Képek: „Böhm Lénárd.“ — „Tódor császár, Abisszinia uralkodója.“ — „Izsó „A jubász“ című szobra.“ — „Csoknány V. Mihály szobra Izsóttól.“ — „A pesti sorsjegy-árus.“ *Jankóttól.* — „Dunai képek: 1. Esztergomnál. 2. Visegrád alatt. 3. Hajóroncsok. 4. Csendes mulatság. 5. Sertéspásztorok. 6. Al-dunai halászkok.“

Irodalom.

— („*Világos hőse*“ címmel) Görgei jellemzésére vonatkozó könyv jelent meg, melyről jövő számunkban bővebben szólnunk.

— („*Széchenyi István gr. és kora.*“) Irta *Falk Miksa*; fordította Áldor és Vértessy Árnold; kiadta Emich Gusztáv. Ára 2 frt. E terjedelmes élet- és korrajz hazai politikai és művelődési történetünk egyik legnagyobb alakját egy avatott publicista és szorgalmas buvár által megvilágítva állítja eléünk s különösen számos, eddig ismeretlen részletet hoz Széchenyi ifjúkori életéből és ugynevezett „őrültségéről.“

— („*Az 1848-diki törvények és a katolikus egyház Magyarországon.*“) Elmékedések az egyházreformról. Egy ultramontán papnak ajánlva. Toldy Istvántól. Ez a címe egy, közelebb Lipcsében, Köhler K. F-nél megjelent könyvnek, (ára 1 rt 60 kr.), mely a nyáron megszünt „1848“ című hirlap szellemében szól a r. kath. egyházról.

— („*Honvédtiszti koszoru az 1848-49 diki évből*“) cím alatt, Virányi (Virna) Vilmos által nagy szorgalommal egybefűzve megjelent 18 év előtti nemzeti hadseregünk minden tisztjének névsora, az illető rang megjelölésével, betűrendbe szedve. E könyv nemcsak kedves emlékül szolgálhat önvédelmi harcunk tisztjeinek, de hasznos kézikönyvül is a honvédegyletek bebelében előforduló igazolásoknál. Mint értesülünk, e könyv nemsokára a könyvkereskedések útján is megszerezhető lesz.

— („*Felsőbb tanintézetek és gazdasági iskolánk számára*“) egy hasznos szakkönyv jelent meg, mely egyszersmind érezhető hiányt pótol. Ez Kodolányinak most megjelent „*Növénybonc-, vegy- és állattana, különös tekintettel a növénytermelésre.*“ A számos fametszetű ábrával ellátott vaskos könyv Eggenberger F. pesti könyvtár útján 4 frtjával szerezhető meg.

— („*Alkotmányos Naptár 1868-ra.*“) Szerkesztő János Ferenc, kiadta Pfeiffer Ferdinánd. Van benne naptári, nemzetgazdászati s közhasznú, valamint mulattató rész. Ezenkívül teljes tiszti névtár Magyarország és kapcsolt részeire vonatkozólag.

— („*A Lauffer Vilmos által kiadott „Rákóczy-tár*“) második kötete most jelent meg. Ebben nagyszorgalmú fiatal történetbuvárunk, Thaly Kálmán „*gr. Bercsényi Miklósnak b. Károlyi Sándorhoz intézett leveleit*“ teszi közzé egy ép oly hasznos, mint érdekes bevezetés kíséretében. Memoire-irodalmunk ezen újabb gyűjteményét (a vaskos kötet ára 3 frt) bizonyára örömmel veszi a magyar történelem s a korrajzi emlékek minden barátja.

Szerkesztői üzenetek.

— *Kassára:* Dr. E. Á-nak. Szives ajánlatára magánlevelelünk válaszolt.

— *Pozsonyba:* B. A.-nak. Már kezeink közt van egészen. Az ujévi első számban jön függetlenségi harcunk történetének ez érdekes kiegészítése.

— *Pesten;* „*A halálmadr*“ című balladát nem adjuk ki.

— *ab-ysz-nek:* A kérdéses iratok a magyar tudós társaság titkárához, Arany János úrhoz intézendők.

— *Zomborba:* J-nak. Szivesen fogadjuk. Azonban szem előtt tartandó, hogy az angol, amerikai, vagy orosz irodalom valamely kiválóbb terméke legyen. Hosszú nem lehet.

— *Szabadkára:* V. M.-nak. A tavalyi „*Zrinyi és Frangepán*“ kép már egészen elfogyván, azzal tovább nem szolgálhat a kiadó hivatal. A felesleges 30 krról sziveskedjék tehát rendelkezni.

— *Szathmáron:* B. L.-nak. Ez ismertető cikk a rajzzal együtt meg fog jelenni. Óhajását teljesíteni nem áll hatalmunkban, mert a kéziratokat nem tarthatjuk meg.

— *Kékhelyre:* A ki a távirásztati tanfolyamra beiratja magát, tudomásunk szerint annak a tanulási 3 hónap alatt saját pénzéből kell fenntartani magát, mi Budapesten igen költséges, s aztán, ha jó bizonyítványokat kap, akkor nyer alkalmazást, mikor valamely állomás üresedésbe jön. Hogy egyébiránt állomások nyeresére hamar lehet kilátás, erről kezeskedni látszik a miniszterium jó szándéka, mely a közönséggel együtt óhajlja a magyar ajku ifjak alkalmazását magyar közlekedési közegeknél.

— *Pesten:* m. f.-nek. A küldöttek jók, a küldendő is valószínűleg az lesz.

— *Török-Kanizsára:* R. J.-nek. Arra a régiebbre nem emlékszünk; ez az újabbik azonban a hozzája mellékelte rajzzal együtt meg fog jelenni.

— *Szarvasra:* S. S.-nak. Bár ez érdekes néptajról már közöltünk egy cikket, azonban kiegészítésül ezt is szivesen fogadjuk.

— *Pesten:* F.-nak. Nem igen folyékonyak azok a fordítások.

— *Pesten:* Ö. B.-nek. Átadtuk az illető rovat kezelőjének.

— *Keszthelyre:* B. D.-nek. Intézkedtünk, hogy kiadó-hivatalunk megküldje. A küldött rajzok igen jók, azonban kérnők ama vár leírását is mielőbb. Az ismertetést csak hazánk határáig kérjük s nem tovább, mert Alsó- és Felső-Ausztria minden pontjáról már egész bibliothéka jelent meg.

Ujdonságok.

— A „*Hazánk s a Külföld*“ t. előfizetőit értesíthetjük, hogy idei, színes-nyomásu nagy műlapunkat már mindazon egész éves előfizetőnk számára postára adtuk, ki a csomagolási 30 krt beküldötte. Ha netán hiány történt volna, e miatt peccételetlen levélben kérjük a reklamációkat hozzánk intézni. A „*Hazánk s a Külföld*“ kiadó-hivatala.

* (A képviselőházban) alig vitatkoztak még buzgóbban, mint az államadósság törvényjavaslata fölött. Az ülések délelőtt 10 órakor kezdődtek, s délután fél háromig, sőt 4 óráig is tartottak. Még vasárnap is volt ülés. Már az egészen áttestek; a többség elfogadta a törvényjavaslatot. Adig is, míg a „*Heti Posta*“ részletesen megviszi olvasóinknak a viták folyamát, a legérdekesebbeket említhetjük föl. A december 14-ki ülés nem tartozott az élénkebbek közé. Ónossi Mátyás kezdte a vitát és szólt a javaslat mellett, Dobránszky pedig ellene. Aztán Tanárky Gedeon állt

Harmadik évi folyam.

51. szám.

December 19. 1867.

Böhm Lénárd.

Hazai történelmi irodalmunk néhány nap mulva egy új becses művel fog gyarapodni. Ez „Dél-Magyarország, vagy az ugynevezett Bánság külön történelme,” két vastag kötetben, a legrégebb időktől, vagyis a népek vándorlása korától napjainkig.

Ezen hazafias szellemben, helyes ítélő tehetséggel s minden történelmi forrásunk szorgos áttanulmányozásával írt munka szerzője egy igénytelen iparos, Böhm Lénárd, fehértemplomi kovácsmester, ki alapos nevelését, természetadta szép tehetségeit, anyagi gondoktól ment szabad óráiban hazája története és művelődése emlékeinek tanulmányozására s tanulmányai eredményének megírására fordítá, a mivel nemcsak önmagának, de nemzetének is becsületet vallott, melynek ő talán csak harmadizü fia, mert öregszülei és az 1848—49-diki harcokban

rendíthetetlen szabadságszeretetüknek hősi példáját adott fehértemplomi polgártársai csak nemrég jövének nagy Németországból, mint telepítvényesek e hazába.

Böhm Lénárd.

Egyébiránt a fönnebb említett történelmi mű Böhm Lénárdnak nem első irodalmi munkája; s azt hisszük, hogy ha e téren való működésével s e ritka jelenséget képező fiatal férfi rövid életiratóval olvasóinkat megismertetjük, azzal kedves szolgálót teszünk.

Böhm Lénárd Fehértemplomon, a magyar katonai határőrvidék esinos városkájában, 1833-dik év november 25 dikén jómódú, németajkú szüléktől eredt, s minthogy

már gyermekkorában is élénk szellemü vala, szülöi őt a jogi pályára szánták. Szegeden megkezdett gimnázialis tanulmányait az 1848—49-diki viharok szakították félbe, mely két év

alatt kovácmesterséget űző atyja oldala mellett segédkedett. Később, hogy iparizletében tökélyesbüljön, jelentékenyebb utazásokat tett mind a hazában, mind a külföldön, mely időt egyszersmind tudományos kiképzésére is fordította; végre Bécsben tanulmányok közt töltött, több évi tartózkodása után visszatért szülővárosába, Fehértemplomba, hol elejénte atyja mesterségét folytatta, míg jelenleg kiválóan gazdálkodással, jelesen szőlőműveléssel foglalkozik. Már mint patkókovács is minden szabad óráját arra fordította, hogy önmagát minél tökélyesebben kiművelje.

Böhm Lénárd kedvenc tudományai a régészet (archeologia,) és az éremisme (numismatika,) mikre benne azon sok régiség és érem költé fel az ösztönt, melyeket hazájában oly gyakran találnak; legkedvencebb tanulmányát azonban mindenkor a történelem, nevezetesen Magyarország történelme képezte, melyben bő nyelvismerete igen elősegítette. Számos, hirlapokban elszórvan megjelent kisebb történelmi cikkeit 1861-ben egy nagyobb, — „A temesi bánóság története“ című, Wigandnál Lipszéban német nyelven kiadott két kötetes műve követte, melynek első kötete az ország azon részének politikai, másik kötete pedig szintén nagy szorgalommal tanulmányozott természetrajzi történetét tárgyalja. Bárha e munka is sok históriai kutatás gyümölcse, mindamellott itthon nem talált oly meleg fogadtatásra, mint külföldön, minek oka az, hogy a Bach-korszak idejében, oly viszonyok közt iratott,

melyek a nézetek szabadabb nyilvánítását meg nem engedék. Azóta hat év folyt le, az idő megváltozott, a kényszer korlátai lehullottak, s a sajtó szabadabb mozoghatása körében Böhmben és fölbredt a vágy, hogy szűkebb hazájának, a Bánságnak politikai történetét, eszméinek szabad nyilvánításával írja meg, mire az is buzditotta, mert 1861 óta számos új és becses történelmi forráshoz jutott.

Azonban nemcsak a történetírás terén találkozzunk Böhmmel, mert ő ezenkívül kitünő is borász lévén, a szőlőművelés körül szülővárosában sok hasznos újítást létesített. Ő volt Fehértemplomon az első, ki már mint fiatal ember, ismervén az ottani bortermelők előítéletét és hagyományos szokásait, mert nemesebb szőlőtöket meghonosítani, melyeknek előnyeit ma már belátják polgártársai, hogy azonban ezenkívül a borkészítés és kezelés helyes módjával is megismertesse lakos társait, e végből a fehértemplomi szőlő- és bortermelésről külön röpiratot is bocsátott közre s azt a nép közt kiosztá. Hisszük, hogy ily nemes törekvésnek áldásos sikere lesz.

Ily ember méltán megérdemli tiszteletünket, ki — teljes tehetségével áldozván a közjóra, — egyedüli jutalmát csak abban keresi, hogy mint e hon polgára, kötelességének rá eső részét hiven leróhassa, hogy szülő földje és vidéke nem dicsőtelen multját ismertesse s jövőjét boldogabbá tegye.

Tódor, Abisszínia császára.

Azon hadjárat folytán, melyet az angol kormány most megindított, egy eddig kevésbé ismeretes tartomány felé fordul a figyelem, az Afrika keleti részén fekvő Abisszínia (más néven Habes) felé. Nem sok az mindössze, mit e tartományról eddig tudunk, s az angolok hadjáratát is ez nehezíti, mert minden rendkívüli eshetőségre kell gondolniok. Utazók jegyzetei ismertetik csak, de ezek is hiányosan.

Abisszínia egyike a legszebb fekvésű tartományoknak. Lakói barna olajszínűek, hareok közt élnek, s az egyik helységbeliek gyakran megtámadják a másikat és kirabolják. Vallásukra nézve keresztények, de vallási szertartásaikba sokat átvettek a mahomedánoktól, sőt a zsidóktól is. Főpapjuk címe, ki a többi egyházi férfi feje — *abun*; vannak püspökeik is, s Tódor királyt soha sem lehet látni Ecshege nevű gyóntatója nélkül. Az ottani papságról nem a legjobban emlékeznek

meg az utazók, mert azok többnyire kalandorokból kerülnek ki. Az abisszíniai templomokban tömredék esőngetyű van, de harang épen nincs. A harangot némileg a kakasok pótolják, melyek közül minden templomban tartanak egyet. Ennek hajnali kukorikulására kezdik meg a papok az imádkozást. A tizparancsolat — egy táblára írva — minden templomban föl van állítva, s ezt veszi körül a legnagyobb fény. Értékes szövevekkel borítják le, s körülötte a falakra ékszereket, üveggyöngyöket, kagylókat, stb. aggatnak föl.

Az abisszíniai dinasztia minden keresztény birodalom közt a legidősbik, mert az abisszíniaiak egész Salamon királyáig fölviszik eredetüket; s őriznek egy „aethiopiai codex“-t az uralkodó család leszármazási táblázatával.

A jelenlegi uralkodó *Negus* vagy II. *Tódor* 1855-ben vette át a kormányt s most körülbelül 50 éves. Testestől lelkestől katona. Fegyverfor-

gatás közt növekedett föl, mindig táborban volt, s mióta uralkodó is, nincs állandó lakhelye, mert birodalmának több törzsfőnöke föllázadván, azok legyőzésére folyvást táborban élt. Birodalma legkitünőbb lovasának és lövőjének tartják.

Minden utazó, a ki beszélt vele, erősíti, hogy sok természetes észszel van felruházva. Általában az abisszíniak nem állnak a műveltség alsó fokán. Van kereskedelmük és iparuk.

Tódor király udvarában sok európai jelleggel lehet találkozni. Királyi udvart tart, rendes személyzettel, melyből a cerimonia-mester sem hiányzik, ki az ünnepélyeket rendezi. Van itt bizonyos udvari etiquette is, melynek mindenki alá van vetve.

Tódor sok állami böleselettel bír. Míveltségre nézve földieit nagyon túlhaladja. Uralkodása elején újításokhoz kezdett, de mivel ezek sok régi intézményt lerontottak, majd minden oldalról ellenszegülésre találtak, s ezek okozták a lázadásokat. Tódor nem rettent vissza s eszméi kivételére a kegyetlenség eszközeit is fölhasználja. A rabszolgakereskedést megszüntette, s három előkelő törzsfőnököt, kik titokban mégis rabszolgákkal kereskedtek, felakasztatott. Új törvényeket adott ki; európai munkásokat hívott birodalmába, kikre építkezéseket bízott, állított néhány iskolát is. Dr. Heuglin osztrák utazó, könyvtárt is látott Tódornál, mely néhány száz kötet arab könyvből állt, minthogy ő felsége a műveltebb nyelvek közül csak arabúl beszél. Főterve az, hogy Aethiopia régibb s most elszakadt tartományait összecsatolja s egy széles és hatalmas birodalmat állítson föl.

Hódításait eddig is siker koronázta, s mint jó hadvezért ismerik. Tisztelője az európai művelésnek és szeretné birodalmába is e művelődés kifolyásait beszívároztatni. Különbén azt is népe javáért tette, hogy az országában megfordult európai misszionáriusokat és utazókat letartóztatta. Látván tudniillik, hogy az európaiak ismereteikben mennyire előrehaladtak, népét ezek által iparkodott a kézművességben oktatni, s ezek által javíttatá harcosainak elromlott európai fegyvereit.

Tódorról már néhány év előtt is irtak a lapok s ekkor azt az adomát mondák felőle, hogy az európai utazókat azért tartóztatja le, hogy velük népe számára *mozsarakat készíttessen*. Ez az adoma valóságon alapul, csak hogy tudnunk kell, hogy Abisszínia főterménye a *durra*, (kukorica-féle) mely ott a mi gabnánkat helyettesíti. E primitív nép a

durrát eddig két kő között, roppant fáradsággal szokta lisztté törni, míg egy misszionárius meg nem mutatta, hogy sokkal könnyebb ezt kőmozsárban eszközölni. Ezóta Tódor azt akarta, hogy minden hozzája vetődött útas készítsen számára mozsarakat.

Jó tulajdonai mellett legélesb ellentétben tűnik föl zsarnoksága. Valódi mintaképe egy keleti zsarnoknak, ki ember fölötti hódolatot kíván mindenkitől.

Innen magyarázható, hogy több angol utazót, köztük Cameron angol konzult is elfogatott és elzárattott. Az angol kormány hiába követelte a foglyok szabadon bocsátását, Tódor király dacosan megtagadta, s ezért indított Anglia hadjáratot ellene. Meglehet, hogy Tódor király ennek hírére most már a foglyokat meg is ölette.

Tódor erős, szép testlalkatú férfi, sötét olajszínű arccal, melyen a semi fajjelleg félreismerhetlen. Rendesen fekete turbánt hord. Öltözékét alkalmazkodik választja. Ünnepélyeken himzett selyem kaftányba öltözik. Rendesen azonban fehér gyapju kelmében jár, vörös szegélyzettel és rojtokkal. Csizmája nincs. Rendes testőrsége van; s igen rendezett katonasága.

Serege rendesen táborban élván, a nők is velük vannak. Tábora nagy kiterjedésű, együtt élván vele a főméltóságok, a papok, kormányhivatalnokok, a cselédség, teherhordók, foglyok, lovak és csordák. A lovasság fürgé, paripáik könnyed hegyi állatok, jó futók és kitartók. Sötétbarna gyapju köpenyük van, oldalukon hosszú tör, vállukon hajító dárda, s a nyeregkápán, vagy bal karjukon pajzs. A tiszték vállait prémes kacagány borítja, görbe kardjuk, pisztolyuk és bő nadrágjuk van. A gyalogság fegyverei közt jelentékeny a puska is. Tüzérség is van, de az jelentéktelen.

A jól felszerelt angol csapatok azonban nem igen félhetnek Tódor király seregétől, de félhetnek a tartomány forró éghajlatától, s a szomjuságtól, mert 30 mértföldnyire is alig vannak néhol források, s az európaiakat pusztítja a ragály.

Tódort jobban szereti a nép, mint az előkelőbbek. Igazságszeretetéről sokat beszélnek. Szigorúságát és szavatartását pedig a következő eset bizonyítja.

Midőn 1862-ben győzelmes csata után a béke rövid időre beállt, szétbocsátá seregét, azzal a meghagyással, hogy térjenek vissza apai mestersegeikhez és életmódjukhoz. Hanem e parancs után nem sokára egy csapat jelenik meg előtte,

mely azt kérte, hogy — mivel apáik rablók voltak, — engedje meg tehát, hogy parancsa értelmében ők is visszatérjenek apáik foglalatosságához.

A király azt mondta nekik, hogy: jól van, csak raboljanak. A javithatlan rablók azzal az örömmel tértek vissza, hogy kifogtak a királyon, és hozzá kezdtek a rabláshoz. De nem sokra mehet-

tek, mert egy erős lovas csapat megtámadta őket. A rablók hivatkoztak a király parancsára és engedélyére, mert ők csak apáik foglalatosságát üzik. A lovasok is arra hivatkoztak, hisz ők is apáik foglalatosságát üzik, kiknek meg volt parancsolva, hogy a rablóktól szabadítsák meg az országot. És lekaszabolták a javithatlanokat.

Tódor császár, Abiszínia uralkodója.

I z s ó M i k l ó s é s s z o b r a i .

Ha a szobrászat is azon ágaihoz tartozik a művészetnek, melyek a nemzet műveltsége, szellemi emelkedettsége állapotát visszatükrözik, akkor el kellene szomorkodnunk: mert habár van is egy-két tehetséges szobrászunk, kik kedvezőbb viszonyok közt talán nagyszabású műveket is készíte-

nének, de szobrászatunk — általán véve — nincs. Ennek oka multunk viszonyaiban, különösen nemzeti vagyontalanságunkban rejlik; azonban haladásnak indult anyagi és szellemi művelődésünk e tekintetben is fog magának tért foglalni, minek az utóbbi évek kedvező előjeleit tüntetik föl.

Az uttörőké a leghálátlanabb munka, mert ezer akadálylyal kellvén megküzdeniök, csak lépve, lassan haladhatnak, míg az utánok jövök a már kiegyengetett pályán egyenesebben siethetnek céljuk felé. Ugy van ez a művészetben mint a közéletben, s azért, ha az uttörök nem is teremtenek nagyszerűt, de hálánkat, elismerésünket mindenesetre megérdemlik.

Hazai szobrászaink ilyen uttörője Ferenci.

Utána e nemben több tehetséges magyar művész lépett föl, kik közt teremő erejének legszembe szökőbb jeleit *Izsó Miklós* adta

Izsóról már volt alkalmunk tavaly szólni, midőn lapunk múlt évi folyama 233-dik lapján a Pesten felállítandó Széchenyi-szobornak általa készített mintázatát rajzban bemutattuk, mely kiválóbb műtészaink egyhangu nézete szerint minden más

versenyhársáct maga mögött hagyta. Hogy ez országos adakozásokból felállítandó szobor kivitelét eddig még sem bízták rá, azt művésziünk tulszerénykedésének s azon sajátságának tulajdonítjuk, hogy a befolyásos egyéniségek közt nem tud magának pártfogókat szerezni. Sőt a másodsorú kihirdetett pályázattól már egészen vissza is vonult s így nem az ő mintája után fogjuk birni Széchenyi szobrát.

Ez uttal Izsónak két más művével ismertetjük meg az olvasót. Mai számunk ezen oldalán látható „*Juhász*“, muzeumunk szoborgyűjteményének minden látogató által gyönyörrel szemlélt

egyik tárgya, Izsónak első önállóbb, karrárai márványból készült műve. Ugyanezen számunk 8-dik oldalán pedig legujabb alkotását, a Debrecenben felállítandó „*Csokonai Vitéz Mihály*“ nagy állószobrát mutatjuk be, melylyel e nagy magyar város a falai közt élt zseniális költő emlékéét óhajtja megtisztelni.

Rajzunk most csak a mintázat után készült, mert maga a teljesen kivitt szobor még nincsen

készen, nem lévén Debrecennek erre a jelen viszonyok közt még elégséges pénze. Maga a szobor, bronzból öntve, mintegy 8 láb magas leendő, 12 lábnyi alaplazon, úgy hogy az egész három ölnél nagyobb magasságot érend el. Felállításának helye a kollégium előtti tér s kivitelének költsége mintegy 12—14000 forint.

Hazánk földje nem nyújthatván e nagytehetségű művésziünknek kellő, sőt csak annyi foglalkozást sem, hogy mindennapi kenyerét megkereshesse, kénytelen volt ismét — most már harmadizben — külföldre menni. Jelenleg Bécsben van, hol az osztrák kormány

Izsó „*A juhász*“ című szobra.

megbízta őt az arzenál számára a magyar születésű b. Kray tábornagy karrárai szobra elkészítésével, mit Izsó annál készségesebben vállalt el, mert e tábornagy magyar történetünkben is szerepelt, mennyiben ő volt az, ki a József császár alatt osztrák részről gyámolított Hóra-Kloskaféle erdélyi lázadást elfojtotta s a vérszopó főcinkosokat kézrekerítette.

Széchenyi István döblingi életéről.

A lelkében megtört böles, a „legnagyobb magyar“ utolsó évei véghetetlenül tragikusak s nemzetünk, bár elborongva, épen azért szívesen vizsgálja a nagy civilizátor élete minden apróbb mozanatait is.

Lapunk tavalyi évfolyama 10-ik oldalán már közlénk néhány sort a Bécs melletti, döblingi tébolyda minket érdeklő titkaiból; álljanak most itt azok kiegészítéseiül a kitünő tollu Falk Miksának „Széchenyi és kora“ című terjedelmes könyvéből az alább következő részek.

1848. augusztus egyik végnapján — ezt annak közlése után beszélem el, a ki ezt egyedül, s megbizhatólag tudhatja — a ministerek estéli tiz órára bizalmas értekezés végett Batthyányihoz meghívattak — mondja Falk. — Az első, a ki megjelent, Széchenyi volt; a belső nyugtalanság, mely hetek óta kizozta, helyről helyre ütötte, ezuttal sem engedte, hogy a kitüzött órát bevárja. Batthyányi termében barátságatlan félsötétség volt; csak egy lámpa, melynek világossága is ellenzővel mérsékellett, égött egy, a sarokban álló íróasztalon. Az asztal előtt ült Batthyányi s irt. Midőn Széchenyi belépett, alig fordította meg fejét, s csak könnyű kézmozdulattal üdvözlé, egyuttal egy székre mutatva. Széchenyi nem ült le, hanem nagy és mohó léptekkel járkált a komorvilágításu termen, s ebbe nyíló szobákon keresztül. Nem sokára megérkezett Deák. Ugyanazon néma köszöntés Batthyányi részéről, a ki szakadatlanul tovább irt. Hallgatva nyujtotta kezét Deák Széchenyinek, melyet ez göresösen megragadott, és szívére nyomott. Ezután magával vonta az igazságügyminisztert, a mellékszobákon keresztül a legutolsóba, s innen ki az erkélyre. Nyomasztó nyári éj volt, s az ég homályosan tekintett le a már csöndessé vált utcára. „Deák — kezdé Széchenyi hosszú szünet után ünnepélyes hangon — én mindent elveszettnek tartok; a mi helyzetünk kétségbeejtő; számunkra, kik becsületes hazafiak vagyunk, nem marad egyéb választás, mint magunkat agyonlőni.“ „Agyonlőni? — válaszolt Deák nyugodt hangon, — ha az én halálom a hazát és nemzetet megmentheti, bizonyára mitsem gondolok életemmel; azonban a jelenlegi helyzetnek nem mi vagyunk okai, s a mi halálunk azon mitsem változtatna; a jelen pillanatban tehetetlenek lehetünk, de ezen pillanat elmuland, és akkor talán eljön ismét azon idő, mikor a hazának hasznára lehetünk; én nem lövöm agyon magamat.“ „Nem? — kérdé Széchenyi, s egy ideig gondolkodva nézett maga elé,

— így tehát én is megkísérlendem tovább élni.“ A nélkül, hogy több szót váltottak volna, visszatért a két miniszter, a most már megvilágított terembe. Deák megütközött Széchenyi arcának halott-halványságán, s nem mulasztotta el, a családnak sok év óta orvosát és barátját, az érdemes Balogh Pált, a történekről értesíteni. Ez előtt, sajnos, már rég nem volt titok az, a mi a szerencsétlen gróf lelkében történik, s annak folyamát már hosszabb idő óta nemcsak az orvos gondoskodásával, hanem a jó barát gyöngéd részvételével is figyelte. Kevéssel ez előtt, Széchenyinél egy tört. talált, melynek átadását ez makacsul megtagadta; azonban megígérte, hogy vele magán sérelmet nem ejtend. Az előbb festett, Deákkal volt jelenet után, Balogh ismét eljött, és Széchenyi minden felszólittatás nélkül, s anélkül, hogy egy szót is szólott volna, az orvos kezébe adta a tört.“

1848. szept. 5-dikén, midőn már a nemzet rá kényszerítettett a véres önvédelem terére lépni, Széchenyi már élő halott vala. Orvosa s családja menhelyet keresett számára, ő pedig hazája fölötti kétségbeesésében öngyilkosság által igyekvék kizó gondolataitól, a jóstlelkében fölmerült gyászos vízióktól megszabadulni. Esztergomnál a Duna hullámai közé veté magát, de kiszabadították s a döblingi tébolydába vitték, hol borus szelleme csak 1850-ben kezdett tisztulni. Ez időszakból így ír róla Falk :

Szabad óráikban, s ebből természetesen elég volt, a két ápolóór malom- és sakjátékkal mulatott; Széchenyi órákig elnézte, aztán maga is kinálkozott, hogy egyikökkel vagy másikkal eljátszik egy pártiet, s érezte, hogy ezen, ily férfira nézve valóban minden fogalmon fölül szerény szórakozás mennyire javára szolgál. Könyes szemekkel hallgatta a grófné, ha egy ily nap után valamelyik ez egyszerű emberek közül elbeszélte, hogy ő excellentiája megint ennyi meg ennyi ideig „malmozott“ vele, vagy sakot játszott; hogyan örült aztán a kegyelmes ur, ha a szegény ördögtől egyegy fedezetlen parasztot „elesiphetett,“ ha pedig épen egy futó vagy egy torony volt s a betegápoló szomoruan nézett egy ily elvesztett ábra után, az öreg ur nevéteben úgy megrázkódott, hogy kicsordult bús szeméből a könny s végig gördült a sápadt arc redőin a hosszú ősz szakálra! A jó embereknek mindezt egész körülményesen el kellett beszélni; s minél több ábrát elesipett tőlük az excellentiás ur, annál dúsbabban megajándékozta őket a grófné, de erről szólniok nem volt szabad. — Széchenyi

máskép, bizonyos, hogy nem nyult volna többé a malomhoz, sem a saktáblához. Csak úgy esetleg lehetett az ápolók egyikének említeni, hogy ő ismer egy fiatal embert, technikus tanulót, a ki kitünő sakjátzó, s bizonyára jobban szeretne ez ügyességével keresni néhány forintot, a helyett, hogy mint eddig, oktatásból tengődnek nyomorúságosan. Széchenyi szerződtette a fiatal embert, ki most naponként még késő éjjel is, sakot játszott vele, s gyakran csak korán reggel hagyta el a döblingi tébolydát, hol a gróf egy külön szobát bérelt számára, hogy ne kelljen éjjel, locspoesban, messze a városba haza vándorolnia.

Széchenyi testi ereje is megint gyarapodni kezdett, s hogy erről meggyőződjk, arra egyszer ugyancsak különös, váratlan alkalma nyílt. A gróf hálósobájából egy ajtó vezetett ki a ház belsejébe a folyosóra, hová más betegek szobái is nyíltak. Ez ajtóról azt hitték, hogy be van zárva, és Széchenyi soha sem nyult hozzá (lakásának volt más kijárása is a lépcső felé), mert makacsul került minden érintkezést az emberekkel, az orvosi és felügyelői személyzetet kivéve. Egyszer épen, a mint lefeküdt s a lámpát kioltotta, úgy tetszék neki, mintha a folyosóra vezető ajtó halkán megnyílnék; a mély sötétségben nem láthatá, vajjon valóban belépett-e valaki? Hallgatózva fölemelkedett ágyában, aggodalmas veritékeseppék gyöngyöztek homlokán. És csakugyan lassú lépteket hallott. Rémülettől mereven, alig birt annyit kiáltani: „ki az?“ a mint már érzette, hogy valaki torkon ragadja. E kétségbeesett percben ismét visszatért minden ereje, göresösen megragadta a kezét, mely torkát szoritá, kiugrott az ágyból, átnyalabolta sötétben az ismeretlent, az ajtóhoz szoritotta, s kilökte a folyosóra. Csak most ütött

zajt s aztán kisült — ez is sajátságos bizonyítéka a házban uralkodó fölügyeletnek! — hogy az örültek egyike, a nélkül, hogy valaki észrevette volna, elhagyta szobáját, kísétált a folyosóra, megpróbált néhány ajtót, s a mint a Széchenyiét nem találta zárva, kéretlen meglátogatta a grófit. Gondolhatni, hogy ez éji kaland nem épen nagyon üdvösen hatott a beteg rongált idegeire, hanem hát egyszer újra megkísérlette erejét, s e kísérlet eredménye, úgy látszott, némi elégtelenséget szerzett neki, mert évek mulva is örült, ha e történetet elbeszélheté.

De a testi és szellemi megerősödés ez apró nyilatkozatai még mindig csak egyes napsugárok voltak, melyek az ittott ugyan már szétszakított, de még mindig elég sűrű felhőfátylon áttörtek. Minden ily „excessus“ után — mert excessusnak tartá Széchenyi a külvilág dolgai iránti részvét minden nyilvánulását — annál inkább visszariadva húzódott félre a szerencsétlen ősz, s félig örült, félig meg boszankodott, hogy akarata ellenére mindegyre gyorsabban ismétlődtek ez „excessusok“, hogy mindegyre gyakrabban fordultak elő ama vigyázatlan percek. Még küzdött tehát a lassanként visszatérő szellemi és testi erő a már lassanként hátráló, de még teljesen le nem győzött betegséggel, de amannak győzelme mindinkább valószínűbbé vált, s egyes apró jelekből következtetve, úgy látszék, mintha Széchenyi már csak alkalmas időpontra várt volna, hogy a külvilággal, vagy legalább annak egy kis körével ismét érintkezésbe lépjen. Ez érintkezési pontul szolgált végre — gondolom 1852-ben történt — Lonovics érsek Bécsbe érkezése.

(Vége köv.)

Pesti életképek.

III.

A sorsjegyáros.

A szerencsével oly ritkán találkozunk, hogy okvetlen szükség van olyanokra, kik hirdessék, hogy a szerencse (az t. i. melyet a régiek Fortunának hívtak és szemei be vannak kötve) még mindig él, ha nem akarjuk elveszteni hiedelmünket.

És csakugyan vannak is, kik hirdetik: hogy a mythologia minden alakját megsemmisithette ugyan az újabb idő, de Fortunát nem; ő most is a régi, szemei most is be vannak kötve, és nem néz semmiféle érdeket, nem semmit a világon, csak azt kívánja, hogy hozzá folyamodjanak; a bőség szaruja most

is kezeiben van, most is tele van, és most is eláraszthat kegyeivel, ha jó kedvében találjuk.

Ezek a sorsjegyárosok.

Ők szegődtek Fortuna kegyei heroldjául, s ők vállalkoztak, hogy éberem tartásuk a pessimista korban a Fortuna iránt mindinkább vesző bizodalmat.

Ők igen sokat tudnak beszélni arról a Fortunáról, a ki a lutrik kerekeinek forgását intézi, s a ki a mai korban már kizárólag a sorsjátékot vette kezelése alá, s ki nem felhők közt, hanem promesso-halmazok közt ül.

Csokonai V. Mihály szobra Izsótól. (Szövege a 805. lapon.)

— Ki akar meggazdagodni? Ki akar még gazdagabb lenni?

Ez a jelmondatuk, és bámulatos cinismus kell hozzá részükről, hogy e jelmondatra eszökbe nem jut egy kis önmagukba szállás, vagy legalább is, hogy egy tekintetet nem vetnek végig magukon. Szegény emberek kik házról házra, vendéglőből vendéglőbe járnak, hogy serkentsenek, hogy buzdítsanak.

De azért nem lehet mondani, hogy nincs semmi „kilátásuk.“ Okvetlen van hasznuk, mert hogyan lehet képzelni, hogy valaki haszon nélkül működ-

százezer forint, Tömérdek pénz. Lehet belőle ezt meg azt venni. Csak egy kis szerencse kell hozzá, más semmi, meg a sorsjegy ára.

Hanem a sorsjegy ára egyszerre sok a szegény embernek. Ne tessék megijedni. Ha száz forint az ára, mi ez 25 embernek. Itt van egy „promesse“, ez az egész főnyereményre szól, s mégis csak 4 frt. Vagy a ki kevesli a 200,000 frt 25-öd részét, itt van a promise, tessék lefizetni 4 frtot; ez legyen a „foglaló“, a többi 96 frtot fizesse meg valamelyik pénzváltó üzletben akkor, ha „treffert“ csinált. Csekélység az egész. „Nekem, biz isten, semmi

A pesti sorsjegy-áros. (Jankótól.)

jék azon, miszerint embertársában fölébressze a reménységet a meggazdagodáshoz.

Ők többnyire ahhoz a fajhoz tartoznak, mely gyufa-áruláson kezdi, s Wertheim-kassák körül végzi.

Hanem ha el is érik ezt, a sorsjegy-árulás életükben okvetlen a meggazdagodás inas éveinek korszakát képezi.

— A ki mer, nyer!

Ez buzdító szavuk, melyekkel a kétkedőket ösztönzik. Aztán következnek a csábító szavak, a vérmes reményeknek hosszú lajstroma. Elmondják, hogy mennyit lehet nyerni. A „haupttreffer“ két-

hasznom belőle.“ Kétszázezer frt! tetszik tudni, hogy az tömérdek pénz. Mind meg lehet nyerni ezzel a promesssel.

Ha ez sem használ, azért még nincs vége a csábító szavaknak.

— Én a szerencse fia vagyok. Hetedik gyermek. Az én kezem maga a szerencse. Tetszik ismerni a nagyságos B. urat? Én tőlem vettem egy promesset. Akkor még nem volt nagyságos ur. És mi most? Hiszen talán tetszik ismerni. Az én promessem tette őt gazdaggá, és nagyságos urrá. Biz isten, tőlem vette. Hát a K. ur? Az is tőlem vette meg a szerencséjét. Ez e promise, a mit én

most itt a kezemben fogok, ez „treffert“ fog csinálni. Épen így mondtam a nagyságos V. urnak is. Megvette és treffert csinált. Kérem alássan, ne tessék elszalasztani a szerencsét. A mult huzáson is én adtam el a haupttreffert. Biz isten! hitet teszek rá. Tessék, tessék! a ki mer, nyer.

És esküdjözik, hogy ő a szerencse fia, s erősíti, hogy a fogásáról is megismeri a szerencsés promesset.

Ezt mind elmondja napjában százszor, vagy ezerszer; azután megy tovább, zsebében a szerencse „igérvényeivel.“

Nagyobb sorshuzások előtt egész rajban jár. „Holnapután lesz a huzás! ki akar meggazdagodni?“

Hirdetik és árulják a jövő reményeit. Fölkeresnek minden helyet, hol igéiket elmondhatják s elmondják mindenkinek.

Komáromi napok 1849-ben.

XIX.

Még egy rendőrségi rendeletet kell e hadi okmányok sorába fölvennünk:

„A polgári és katonai hatalom részéről alakított s végrehajtói hatalommal fölruházott *vegyes rendőrség* folyó évi szeptember 6-dik és 8-dikán kelt határozatainál fogva, a közönséggel szigorú megtartás és hozzá alkalmazkodás végett tudatandók:

„1. Az árszabályozással megbízott választmány e részbeni munkálata, és 675./k. b. sz. a. helyben hagyott jelentése folytán, az alábbirt élelmi cikkekre nézve *következő árszabályzat tételik közhírré:*

„1. Muntliszt mázsája 15 ft pgő f. 2. Zsemlyeliszt 10 ft. 3. Cipóliszt 6 ft. 4. Vám- vagy kenyérliszt 4 ft. 5. A zsemlye muntlisztből készüljön, 3 latos legyen s ennek ára leendő 1 kr. 6. Cipólisztből készitendő 6 latos zsemlye 1 kr. 7. A fehérebb pékkenyér egy fontot nyomjon s ennek ára 10 kr. 8. Barnább pékkenyér egy fontos 6 kr. 9. Disznózsir fontja 50 kr. 10. Szalonna fontja 40 kr. 11. Sertéshus fontja 20 kr. 12. Egy pár tojás 3 kr. 13. Borsó itecje 10 kr. 14. Lencse itecje 10 kr. 15. Bab itecje 6 kr. 16. Köleskása itecje 8 kr. 17. Árpakása itecje 8 kr. 18. Marhahus fontja 10 kr. 19. Juhhus fontja 7 kr. 20. Közönségesebb bor itecje 10 kr. 21. Jobb bor itecje 15 kr.

„2. Ez árszabályt megszegni s a kitett árnál *többet követelni vakmerősködők, az egész cikkeknek elkobzása mellett, szigorúan fognak büntettetni.*

„3. Tapasztaltatván, miszerint az árszabályok megszegésére néha a vevők maguk szolgáltatnak alkalmat: hasonlókép szigorú büntetés határozatik mindazon vevőkre is, *kik a fönnebb elszámált cikkekért e megállapított árszabályon felül többet adnak.*

„4. A *koeszmák és kávéházak* az illető bérlők s tulajdonosok személyes legszigorubb felelőssége alatt éjfélkor bezárandók; a *zene* pedig úgy a *koeszmák s kávéházakban*, mint utcákon is éji 10

óra után okvetlen megszünnend. — Kelt Komáromban 1849. évi szeptember 8-kán. — Térparancsnok s kat. rendőrfőnök: *Szabó Zsigmond*, ezredes. — Polg. rendőr-főnök: *Pomutzy György.*“

Mindezen szigorú, vegyes rendőrségi rendelet mellett is történtek tömérdek visszaélések: vásároltak a város- és várbeliek egy birkát 20 pengő forintjával, egy pár pujkát 25—30 forintjával pengőben; — ez igénytelen cikkek írója nem egyszer fizetett egy adag tejes kávéért 5 forintot Kossuth-bankjegyekben, pedig a honvéd-tüzmeszteri „lénung“-ból nem igen került, míg végre a hadnagyi fizetésből pótoltam volna ki, de már akkor Haynau vette át a kommandót. — Iszonyú idők voltak ezek.

XX.

„Hogy a haza, ez annyi hű fiak vérével áztatott föld, legkomorabb napjaiban az elszánt hősök némi vidám szórakozást leljenek, Asserman ezredes s várparancsnok szeptember 8-án esti 9 órakor tartandó zenére, minden szolgálattól ment törzs- és táborkari tiszt urat a vártermében szívesen látta. Ennek következtében ma estve — mondja a várkormányi parancs — a vár fő kapuja nyitva marad s annak megőrzésére, a tüztartalékból 20 ember, egy főtiszt vezénylete alatt, a kapuba kiálljon, ki megítélendi, kit kelljen be- és kibocsátani és kit nem.“

E napról kelt hadseregi parancs pedig, másnap tartandó ünnepélyre hívja meg a hadsereget következőleg:

„Holnap délelőtt tíz órakor, ha az idő megengedi, a 8-dik sánc előtt való téren nagy egyházi ünnepély fog tartatni, mely alkalommal a rendek kiosztása is történendik. Ezen ünnepélyhez Kosztolányi ezredes parancsnoksága alatt, következő seregek fognak felállitani, mint: Kosztolányi-hadosztályból két zászlóalj és egy 6 fontos üteg; Rakovszky-hadosztályból hasonlóul két

zászlóalj és egy 6 fontos üteg; ezenkívül egy osztály a 6-dik huszárezredből. Ezen seregek felállításával Ramming vezérkari őrnagy bizatik meg; az i-teni tiszteletet tartandja Kosztolányi-hadosztálybeli tábori lelkész, mely osztály a kápolna-sátor fölveréséről is gondoskodják. Minden más zászlóaljtól ezen ünnepélynél még 2 százados, 2 főhadnagy, 2 alhadnagy, és 2 őrmester, továbbá minden századtól 2 tizedes és 2 közvitéz vezényeltessék. A rendek kiosztásához, mely az isteni tisztelet után történend, a már az augusztus 25-diki parancsban megnevezettekén kívül még megjelenjenek: Schumager főorvos, Heszterényi Mihály, Ország István, Gungó Sándor, Knalik János, Varga Péter tüzesterek, Steiner Jakab szekeres-tizedes, Schneider Ferenc, Kugler Károly, Fürcht János tüzértizedesek. A 49-dik zászlóaljtól Basák János közvitéz, 61-dik zászlóaljtól Fogarasi Ferenc, Medgyesi, Nahóczky János ör-

mesterek és Török János tizedes. *Klapka* táboron, fővezér.“

Ezen ünnepélyről — mely oly megható volt! — örömkönyes szemekkel tértek meg a kirendelt hős honvédek.

De ez örömkönyek nem sokára a honfi-bú, s a lebilincselte haza irtóztató sorsa miatt, fájdalomgyöngyökké változnak. S miként a pontusparti sírról élénklé a költő lelke fájdalmában igen meghatóan, hogy:

A pontus-parti sir göröngyei
Tiprott igazság drága gyöngyei,

ugy a honvédek s a hon egyéb hűséges polgárainak szemében csillogott bükönyekről s a házában szerte emelkedő honvédhősök sir-göröngyeiről is ugyanezt zenghetné lantja: „tiprott igazság drága gyöngyei!

Hamary Dániel.

Nagy-Sáros városa magyar nyelven irt szabályzatai 1667-ből.

Meghagyván ezen okirat azonkori magyarságát, annak legérdekesb pontjait itt alább egész terjedelmükben közöljük, mint kétszáz év előtti polgári életünk érdekes tükrét. Az okirat így hangzik:

1-mo. A magistratusnak istenfélőnek, kegyesnek, igazságszeretőnek s követőnek, szegénynek, gazdagnak, özvegynak, árvának igaz ügyekben pártfogóinak, igazságtevőinek, a törvényekben figyelmeseknek, értelmeseknek, tudósoknak, okosoknak, igaz törvénynek kiszolgáltatóknak kell lenni.

2-do. A buzamező eleitől fogvást Sz. Philep napján tilalmaztatik, úgy a kártételektől oltalmaztatik, tizenkét forint büntetés alatt.

3-tio. A tavaszi mező is tilalomban vagy on ugyanazon büntetés alatt.

4-to. A jó vigyázást parancsolja a magistratus. Legfőképen a tűznek károsítását s támadását, mert ez a törvény: „Valaki gondviséletlenségből találtatik és házától tűz támad, életével fizeti avagy másnak kárát.“

5-to. A ki házat épít, ninesen szabadsága az ő fundusától a szomszédja fundusára tovább bocsátani, avagy külyebb építeni, pincéjét és csatornáját fundusán kibocsátani, mert annak büntetése húsz forint és pincéjének belyebb állítása és csatornájának elrontása s levágása.

6-to. Senki nem szabados maga háza előtt sövényt és kertet építeni, hanemha a magistratustól pénzen veszi meg; de az is a város piacának kára nélkül legyen.

7-mo. Nagy erüsen tilalmazza az egész magistratus a szőlőkertekben való más embernek járását, kártételét, pazarlását, mert az olyatén megfogattatik, és megszententiáztatik. Egyéb gyümölcsös és voteményes kerteken tilalmaztatik, senki kárt ne tégyen, mert annak büntetése: a város piacán levő Sprengér mellett való kalodában feje és két kezei bététtetetik, és reggeltől fogvást estig ottan tartattatik, avagy pedig megpálcáztatik a városháza előtt.

8-a. Tilalmaztatnak erüsen, hogy uj utakat senki ne csináljon, hanem a régi országutján mind jövevény, mind idevaló lakosok járjanak, mert az olyaténok béhajtának s megis büntetnek; a magistratus mindenféle utakra tartoz vigyázni, azokat igazgatni, csinálni, mert ha elmulasztja, a királynak a tizenkét forint büntetést le kell tenni.

9 o. Itten semmi szabadsága ninesen s nem is engedtetik, hogy valaki az ugarban levő rétségen fűvet kaszáljon, és szénát takarjon. Mindazonáltal in Anno 1428. esztendőben a király megkérvén a magistratustól a napkelet felől való mezőben egy darabban való rétet szénatakarásra, de azt is csak a nagy szárazságra való nézve; de azért is az esztendő adóból a városnak lévén engedelemmel hatvan forinttal.

10-mo. A magistratus keményen tilalja a királyra, hogy a vár alatt levő gáton folyül senki is ne merészoljen *halászozni*. Ezen kívül ujonnan tilalmazza Tarea vizét, a város hidjától az eperjesi határig, mert az a király kedveskedésén tar-

most itt a kezemben fogok, ez „treffert“ fog csinálni. Épen így mondtam a nagyságos V. urnak is. Megvette és treffert csinált. Kérem alássan, ne tessék elszalasztani a szerencsét. A mult huzáson is én adtam el a haupttreffert. Biz isten! hitet teszek rá. Tessék, tessék! a ki mer, nyer.

És esküdözik, hogy ő a szerencse fia, s erősíti, hogy a fogásáról is megismeri a szerencsés promesset.

Ezt mind elmondja napjában százszor, vagy ezerszer; azután megy tovább, zsebében a szerencse „igérvényeivel.“

Nagyobb sorshuzások előtt egész rajban járnak. „Holnapután lesz a huzás! ki akar meggazdagodni?“

Hirdetik és árulják a jövő reményeit. Fölkeresnek minden helyet, hol igéiket elmondhatják s elmondják mindenkinek.

Komáromi napok 1849-ben.

XIX.

Még egy rendőrségi rendeletet kell e hadi okmányok sorába fölvennünk:

„A polgári és katonai hatalom részéről alakított s végrehajtói hatalommal fölruházott *vegyes rendőrség* folyó évi szeptember 6-dik és 8-dikán kelt határozatainál fogva, a közönséggel szigorú megtartás és hozzá alkalmazkodás végett tudatandók:

„1. Az árszabályozással megbizott választmány e részbeni munkálata, és 675./k. b. sz. a. helyben hagyott jelentése folytán, az alábbirt élelmi cikkekre nézve *következő árszabályzat tétetik közhírré*:

„1. Muntliszt mázsája 15 ft pög f. 2. Zsemlyeliszt 10 ft. 3. Cipóliszt 6 ft. 4. Vám- vagy kenyérliszt 4 ft. 5. A zsemlye muntlisztből készüljön, 3 latos legyen s ennek ára leendő 1 kr. 6. Cipólisztből készitendő 6 latos zsemlye 1 kr. 7. A fehérebb pékkenyér egy fontot nyomjon s ennek ára 10 kr. 8. Barnább pékkenyér egy fontos 6 kr. 9. Disznózsir fontja 50 kr. 10. Szalonna fontja 40 kr. 11. Sertéshus fontja 20 kr. 12. Egy pár tojás 3 kr. 13. Borsó itéje 10 kr. 14. Lencse itéje 10 kr. 15. Bab itéje 6 kr. 16. Köleskása itéje 8 kr. 17. Árpakása itéje 8 kr. 18. Marhahus fontja 10 kr. 19. Juhhus fontja 7 kr. 20. Közönségesebb bor itéje 10 kr. 21. Jobb bor itéje 15 kr.

„2. Ez árszabályt megszegni s a kitett árnál *többet követelni vakmerősködők*, az egész cikkeknek elkobzása mellett, *szigoruan fognak büntettetni*.

„3. Tapasztaltatván, miszerint az árszabályok megszegésére néha a vevők maguk szolgálatnak alkalmat: hasonlókép szigorú büntetés határozatik mindazon vevőkre is, *kik a fönnebb elszámolt cikkekért e megállapított árszabályon felül többet adnak*.

„4. A *kocsmák és kávéházak* az illető bérlők s tulajdonosok személyes legszigorubb felelőssége alatt éjjélkor bezárandók; a *zene* pedig úgy a kocsmák s kávéházakban, mint utcákon is éji 10

óra után okvetlen megszünnend. — Kelt Komáromban 1849. évi szeptember 8-kán. — Térparancsnok s kat. rendőrfőnök: *Szabó Zsigmond*, ezredes. — Polg. rendőr-főnök: *Pomutcz György*.”

Mindezen szigorú, vegyes rendőrségi rendelet mellett is történtek tömérdek visszaélések: vásároltak a város- és várbeliek egy birkát 20 pengő forintjával, egy pár pujkát 25—30 forintjával pengőben; — ez igénytelen cikkek írója nem egyszer fizetett egy adag tejes kávéért 5 forintot Kossuth-bankjegyekben, pedig a honvéd-tüzmeszteri „lénung“-ból nem igen került, míg végre a hadnagyi fizetésből pótoltam volna ki, de már akkor Haynau vette át a kommandót. — Iszonyú idők voltak ezek.

XX.

„Hogy a haza, ez annyi hű fiak vérével áztatott föld, legkomorabb napjaiban az elszánt hősök némi vidám szórakozást leljenek, Asserman ezredes s várparancsnok szeptember 8-án esti 9 órakor tartandó zenére, minden szolgálattól ment törzs- és táborokari tiszt urat a vártermében szívesen látta. Ennek következtében ma estve — mondja a várkormányi parancs — a vár fő kapuja nyitva marad s annak megőrzésére, a tüztartalékból 20 ember, egy főtiszt vezénylete alatt, a kapuba kiálljon, ki megítélendi, kit kelljen be- és kibocsátani és kit nem.“

E napról kelt hadseregi parancs pedig, másnap tartandó ünnepélyre hívja meg a hadsereget következőleg:

„Holnap délelőtt tíz órakor, ha az idő megengedi, a 8-dik sánc előtt való téren nagy egyházi ünnepély fog tartatni, mely alkalommal a rendek kiosztása is történendik. Ezen ünnepélyhez Kosztolányi ezredes parancsnoksága alatt, következő seregek fognak felállitvatni, mint: Kosztolányi-hadosztályból két zászlóalj és egy 6 fontos üteg; Rakovszky-hadosztályból hasonlóul két

zászlóalj és egy 6 fontos üteg; ezenkívül egy osztály a 6-dik huszárezredből. Ezen seregek felállításával Ramming vezérkari őrnagy bizatik meg; az isteni tiszteletet tartandja Kosztolányi-hadosztálybeli tábori lelkész, mely osztály a kápolna-sátor fölveréséről is gondoskodják. Minden más zászlóaljtól ezen ünnepélynél még 2 százados, 2 főhadnagy, 2 alhadnagy, és 2 őrmester, továbbá minden századtól 2 tizedes és 2 közvitéz vezényeltessék. A rendek kiosztásához, mely az isteni tisztelet után történend, a már az augusztus 25-diki parancsban megnevezettek kivül még megjelenjenek: Schumager főorvos, Heszterényi Mihály, Ország István, Gungó Sándor, Knalik János, Varga Péter tüzemesterek, Steiner Jákab szekeresz-tizedes, Schneider Ferenc, Kugler Károly, Füreht János tüzeitizedesek. A 49-dik zászlóaljtól Basák János közvitéz, 61-dik zászlóaljtól Fogarasi Ferenc, Medgyesi, Nahóczky János ör-

mesterek és Török János tizedes. *Klapka* táboron, fővezér.“

Ezen ünnepélyről — mely oly megható volt! — örömkönyes szemekkel tértek meg a kirendelt hős honvédek.

De ez örömkönyvek nem sokára a honfi-bú, s a lebilineselt haza irtóztató sorsa miatt, fájdalomgyöngyökké változnak. S miként a pontusparti sirról eléneklé a költő lelke fájdalmában igen meghatón, hogy:

A pontus-parti sir göröngyei
Típrott igazság drága gyöngyei,

ugy a honvédek s a hon egyéb hűséges polgárainak szemében csillogott búkönyvekről s a házában szerte emelkedő honvédhősök sir-göröngyeiről is ugyanezt zenghetné lantja: „típrott igazság drága gyöngyei!

Hamary Dániel.

Nagy-Sáros városa magyar nyelven irt szabályzatai 1667-ből.

Meghagyván ezen okirat azonkori magyarságát, annak legérdekeseb pontjait itt alább egész terjedelmükben közöljük, mint kétszáz év előtti polgári életünk érdekes tükrét. Az okirat így hangzik:

1-mo. A magistratusnak istenfélőnek, kegyesnek, igazságszeretőnek s követőnek, szegénynek, gazdagnak, özvegynak, árvának igaz ügyekben pártfogóinak, igazságtevőinek, a törvényekben figyelmeseknek, értelmeseknek, tudósoknak, okosoknak, igaz törvénynek kiszolgáltatóknak kell lenni.

2-do. A buzamező eleitől fogvást Sz. Philep napján tilalmaztatik, úgy a kártételektől oltalmaztatik, tizenkét forint büntetés alatt.

3-tio. A tavaszi mező is tilalomban vagy on ugyanazon büntetés alatt.

4-to. A jó vigyázást parancsolja a magistratus. Legfőképen a tűznek károsítását s támadását, mert ez a törvény: „Valaki gondviseletlenségből találattik és házától tűz támad, életével fizeti avagy másnak kárát.“

5-to. A ki házat épít, nincsen szabadsága az ő fundusától a szomszédja fundusára tovább bocsátani, avagy külyebb építeni, pincéjét és csatornáját fundusán kibocsátani, mert annak büntetése húsz forint és pincéjének belyebb állítása és csatornájának elrontása s levágása.

6-to. Senki nem szabados maga háza előtt sövényt és kertet építeni, hanemha a magistratustól pénzen veszi meg; de az is a város piacának kára nélkül legyen.

7-mo. Nagy erüsen tilalmazza az egész magistratus a szőlőkertekben való más embernek járását, kártételét, pazarlását, mert az olyatén megfoggattatik, és megszentíáztatik. Egyéb gyümölcsös és veteményes kerteken tilalmaztatik, senki kárt ne tégyen, mert annak büntetése: a város piacán levő Sprengér mellett való kalodában feje és két kezei bététtetik, és reggeltől fogvást estig ottan tartattatik, avagy pedig megpálcáztatik a városháza előtt.

8-a. Tilalmaztatnak erüsen, hogy uj utakat senki ne csináljon, hanem a régi országutján mind jövény, mind idevaló lakosok járjanak, mert az olyaténok béhajtának s megis büntetnek; a magistratus mindenféle utakra tartoz vigyázni, azokat igazgatni, csinálni, mert ha elmulasztja, a királynak a tizenkét forint büntetést le kell tenni.

9 o. Itten semmi szabadsága nincsen s nem is engedtetik, hogy valaki az ugarban levő rétségen füvet kaszáljon, és szénát takarjon. Mindazonáltal in Anno 1428. esztendőben a király megkérvén a magistratustól a napkelet felől való mezőben egy darabban való rétet szénatakarásra, de azt is csak a nagy szárazságra való nézve; de azért is az esztendős adóból a városnak lévén engedelemmel hatvan forinttal.

10-mo. A magistratus keményen tilalja a királyra, hogy a vár alatt levő gáton folyül senki is ne merészoljen *halászozni*. Ezen kívül ujonnan tilalmazza Tarca vizét, a város hidjától az eperjesi határig, mert az a király kedveskodésén tar-

tatik. Tilalmaztatik a Dubra pataka is, e mellett Eger- és Konyha-pataka is, a rákázásra való nézve, mert a ki hatalmasul elköveti, a magistratus által megbüntettetik.

11-mo. Az egész magistratus erüsen tilalmazza a rút, ocsmány, illetlen, hallatlan szitkozódásokat, becstelenségeket, átkokat, Isten ellen való nagy káromkodásokat, édes szüléjök ellen való feltámadásokat, szitkozódásokat, egyszóval minden névvel nevezendő utálatos elkövetéseket, mert a magistratusnak elvégezett Statutumá szerint az ilyeneknek nyelvek *kivonyatatik* és kezek elvágattatik a Sprengér mellett.

12-o. Szükséges ezen edictumba bétenni, mostani és jövődöbeli lakosoknak emlékezetöl feltenni, hogy még az 1400. esztendöben a magistratus elvégezett egyező akarattjokból megerősített: Hogy valaki házat, szántóföldet, rétet, szőlő-

kertet, gyümölcsös és veteményes kerteket megvészen örökáron, az olyatén állapotok város bírāja jelenlétében, város házánál légyen bé írva és *adaja* is a vevőnek beírva, mert másként semmi ereje nem leszen. (A telekkönyvvezetés nyoma!)

13-o. A ki peniglen gyümölcs oltvány-fákat és galyakat tör, annak az ítélet szerint a város piacán a Sprengérnél keze elvágattassék, avagy 40 forint a váltsága. (Az utóbbi birság most sem ártana!)

Másutt így szól az okirat: A fazékasok tartoznak per Annum úgy fizetni a városnak, a mint a mészárosok. És a város házánál lévő két háznak (szobának) kemencéjeket megújítani minden esztendöben. A varga mesteremberek, a tanács szolgálinak egy-egy pár eszimat adni, a kerülőknek két-két pár boeskornak való bört adni tartoznak.

Közli: **I—y G—ö.**

Az aranyhalak tartása.

A vitzartók s üvegmedence lakói közt nincs egy sem, mely az arany-pontyot szépségben felül mulná. Tekintsük meg csak akkor, ha a verőfényes nap tündöklő sugarai a vízszínet meg-aranyozzák. Mily fürgén uszkálnak ide s tova, habokat vernek magok körül, hogy benne ragyogjanak. Szépségök oly megragadó, annyira lebilincseli a szemet, oly csalódásba hozza érzékünket, hogy azt hisszük, egy-egy napsúgár siet végig a habok között. A régiek azt tartották, hogy e hal aranyat rejt magában, midön 1611 ben Khinából Angliába s onnan egész Európa szétterjedt. Bizonyára aranyat rejt magában, csak-hogy a vegytan tökéletlen s nem képes belöle kifejteni.

Honnan volna ez az aranyfény? — Már nem osztják ugyan e gyermekes nézetet, hanem azért a halak között még mindig oly becses, mint azelőtt volt. Nagyon is drága. Talán a legdrágább hal.

Csak-hogy nagyon hamar elvész a medencékben! — panaszolják általában.

Vajjon mi oka lehet? — Az *eladók s vevők rossz bánásmódja* az ok. Az eladók részéről, hogy — s erröl mindenki meggyözödhetik, — nagy tömegben tartják az üveggolyókban, szegények majd elfulnak. Mily öröklődéssel törnek a víz felületére, hogy fejöket kidugják s tudtul adják fuladtágukat.

Mily lankadtak, kedvetlenek, különösen, ha a nap a medencére süt.

A vevő már beteg halakat vesz, melyek már félig élettelenek s csak rövid ideig tarthatják fenn

magukat. Ugy hisszük, nem hiába való dolgot cselekszünk, ha az aranypontyok, e fürgé kis halak ápolási szabályait elmondjuk. Elöször is:

1. Egy pint vízre csak egy hal jusson, különben elvesznek, mert szeretik a tágasságot, kényelmet.

2. A vizet ne igen változtassuk; a legjobb mindig egy vízböl tölteni. Egyre megy, akár patak akár kútviz, átszürt Dunavíz sem árt. Nyáron *naponkint*, télen minden másod vagy harmadnap is tölthetünk friss vizet.

3. A medencét (jó mély; sekélyes üveg golyók mitem érnek) árnyékban tartjuk, ne a napon; halacsánk az árnyéket szereti. Még a nagy szobameleget sem szenvedheti. A medence alját lapos kavicsokkal borítsuk, hogy az üríték leszálljon s a víz tisztaságában maradjon.

4. Miután a gyöngéd kis halak könnyen sérthetők, ha vízváltozásnál s tisztítás alkalmával kezünkbe fogjuk, — vegyünk egy kis hálót s azzal halásszuk ki. Szabad kézbe sohse vegyük.

5. Ne étessük kenyérrel vagy más efélével, hanem ostyát, hangyatojást, legyeket, rántott tojást, salátát adjunk nekik; de csak minden harmad s negyed nap s csak egy keveset. Ha sokat esznek, eldugulnak, rothadásba megy belsejök s természetesen elvesznek. November, december, január, február hónapokban *épen semmivel* se étessük. Ez fontos s a hal természetében rejlik. Március, április, májusban igen mérsékelten, mert lassankint kell ismét hozzászokni az élelemhez.

E szabályok mellett a fürgé kis arany ponty 10—12 évig is él.

Egy hét története.

— Dec. 16. —

(VK.) Irói köreinkben megint egy sajnós hézag támadt. *Bérczy Károlyt* veszítettük el, ki e köröknek három évtizeden át mindig diszére vált. Nem tartozott ő ugyan az egyre trombitált nevű írók közé, de mély és széles műveltsége, lelkiismeretes munkássága és többoldalú tehetsége által mindnyájunk becsülését vivta ki.

A becsvágy, mely őt lelkesíté, e szóban foglalható össze: *használjunk!*

Ez eszme volt egész életén át vezérfonala, melyet sohasem ejtett el. Ez eszme buzditá, hogy fiatalságát a leggondosabb önképzésre fordítsa, jól tudva, hogy sohasem használhat sokat az olyan férfi, ki ifjkorában sokat nem tanult.

1821-ben március 4 dikén született Balassagyarmaton, hol atyja megyei főorvos volt. Tudományos atyjának és művelt lelkű anyjának nevelő kezei közt nyerte a fogékonyságot minden szép és nemes iránt. E fogékonyság ösztönzé aztán, hogy fölkeresse az ismeretek forrásait, szellemi tőkét szerzendő magának.

Mindenek fölött igyekezett birtokába keríteni azon eszközöket, melyeket egy német író „különféle kincstárak kulcsainak“ nevez, a — *nyelveket*. E tekintetben különösen tanulékony elméje volt. Németül, franciául, angolul könnyűden irt és társalgott, s az utóbbi időkben megtanulta az orosz nyelvet is — *Puskinért*.

Fejlődésére befolyással voltak ifjúkori barátjai, valamint ő is azokéra. Madách Imréhez, ki — fájdalom — már elébb eltávozott azon a titkos hosszú úton, melyen most barátja követé, s Szontagh Pálhoz, e művelt szellemű férfihoz, ki jelenleg a képviselőházban ül, és többekhez, kik azóta nyilvános életünk kitünőségei lettek, hű és meleg barátság köté. Kölesönösen táplálták ezek egymás nemis hajlamait, rokonszenveiket s kebelök tüztét.

Madách Imre elmondhatá vala magáról: „egy sugár esett fejemre az égből, s költő lettem!“ Valóban, őt a természet alkotá lángelmének, de nem azon izgékony lángésznek, mely hirtelen kigyúl, ha tavasz van, verőfény, ha pedig terhes ború van, vakító villám képében, — hanem mély gondolatoktól terhes vajudó lángelmének, mely sokáig forrong önmagában, a mig fölszínre kerül. Ily természetek fejlődésére mindig nagy hatással vannak mások. Egy baráti kéz intése néha a csatornát képezi, melyen át a rejtett tűz a világra árad. Mondják, hogy Bérczy Károly buzditásai

nélkül, meglehet, nem is bírnók ama nagy művet, melynek címe: „Az ember tragédiája.“

Ő maga nem volt ily magasabb szabású költői szellem. Ő a természettől csak hajlamot nyert, a többit maga építé gondosan, szorgalmasan, tanulmány és izlés által.

Már Garay „Regélő“-jében jelentek meg költeményei, s később a Frankenburg „Életképeiben“ beszélei. Azonban szerényen azt hívé, hogy a közszolgálatban többet használhat, mint a költészet terén, s így tanulmányai végeztével a helytartótanács közlekedési osztályába lépett. Itt ismeré meg őt Széchenyi István, ki e munkás, széles műveltségű és megbízható jellemű ifjút sokra kezdte becsülni, s midőn 1848-ban miniszter lett magával vitte ujonnan alakított minisztériumába is.

Egy rövid, de dicső küzdelem után következett a hajótörés, s ennek gyásza Bérczy Károlyt ismét egészen visszaadta az irodalomnak.

A kenyérkeresetnek hosszú ideig ez volt akkor majdnem egyedüli független ága, mely küzdelmekkel, nélkülözésekkel, de egyszersmind becsülettel járt. A magánélet egy édes öröme édesíté meg ekkor fáradozásait. Egy fiatal, szellemdús nő (a tudós Frivaldszky leánya), a családi élet boldogságával ajándékozta meg, melytől 17 év után (s mily kevés ez a boldog embereknek!) örökre meg kellett válnia.

A boldog élet a termékenység forrását nyitá meg agyában. 1852-től két évig a „Pesti Napló“ egyik tevékeny munkatársa lett, s „Ábránd és való“, később pedig „Világ folyása“ címmel öt kötet elbeszélést adott ki, melyek közt több van, melyek legjobb beszéleink közé sorozhatók. Azután három évig a „Politikai Ujdonságokat“ szerkeszté.

S itt következett életének amaz ideje, melyben mondhatjuk, hogy valóban *teremtett* az irodalomban, s *hódított* az irodalomnak.

Teremté a sport-nyelvet, s hódított sokat azon előkelők közül, kiknek azelőtt soha sem jutott eszökbe, hogy irói tollat fogjanak föl, s kedvenc közlönyüket a magyar lapok közt keressék.

Az előkelő körök mindig sokra becsülték Bérczy Károly művelt modorát, férfias jellemét s lovagias szeretetreméltóságát. Ez előnyt ő arra kívánta fordítani, hogy *használjon*.

1857-ben inditá meg a „Vadász és Versenylapot“, melyet egész halálaig nagy gonddal és kedv-

vel szerkesztett. Pedig nehéz munkája volt. A munkatársakat, úgy szólván, teremtenie kellett, s mennyi buzdítgatásába került, míg egyik-másik mágnás megbarátkozott a gondolattal, hogy a sajtó számára valamit írjon. E lap egy kapocs lett, mely oly kört esatolt irodalmunkhoz és nyelvünkhöz, mely addig nem sokat törődött se irodalmunkkal, se nyelvünkkel.

A lóversenyegylet és nemzeti kaszinó titkárja lévén egyszersmind, ez állásában szintén sokat használt, s azon magyarosodásban, mely társaséletünk felsőbb köreiben valóban előre halad, bizonyára neki is van része. Neki köszönhető, hogy a magyar sport esinos szótárral bír; neki, hogy a sport általános anglomaniájába mégis csak vegyült már egy csomó magyar vonás.

Bérczy műveltsége és hatása irodalmunkra is jótékony volt. Az angol szépirodalomban senki se lévén nála jártasabb: fiatalabb irótársait folyvást ösztönzé, hogy a Sue-ktől és Dumas-któl Thackerayhoz és Dickenshez forduljanak. Komoly vállalatokban, melyek kritikát is közöltek, (Csengery „Budapesti Szemlé“-jében és Arany „Szépirodalmi figyelő“-jében) számos közleményt írt, melyekben szintén az izlés és e magvasabb irány terjesztője volt. Akadémiai beköszöntője a „Humor“-ról szól, melylyel jó darabig a fiatalabb írói nemzedék se-hogy sem tudott tisztába jöni, annyira, hogy az élepezár Saphirt is egyik képviselőjének tarták. A Kisfaludy-Társaságban pedig Puskin „Anyegin“-jének valóban kitünő fordításával köszöntött be.

E két társaságnak folyvást igen munkás tagja

volt. Bíralt, tanácsolt, eszméket támasztott. Az utóbbi időkben azon volt, hogy orosz költőkből egy „anthológiát“ fordítson, s Madách Imre műveit adja ki.

Fájdalom, nem érhető meg.

Régi szívbaj gyötré, mely ellen többször keresett menedéket külföldi gyógyforrásoknál. De azok nem használtak. Egy idő óta egészen elborult kedélye, s érezé, hogy nem sokáig él.

E sorok írója néhány hét előtt kért tőle egy fordított orosz költeményt: szépirodalmi lapja számára.

— Küldeni fogok, esérébe egy kis necrologért, — felelé oly mosolylyal, melyre az ember nem mosolyog vissza.

Egy régi iskolatársát kérte, hogy látogassa meg már, de siessen, mert nincs sok ideje, s ha nem siet, akkor már csak a temetésére mehet.

Egy másik, a ki meglátogatta, kérdé tőle:

— Hát internálva (belebbezve) vagy?

— Maholnap — felelé — interrálva (földbe téve) leszek.

Lemondása nyugodt volt, pedig mennyi széptől kellett megválnia: szerető családtól, hű barátoktól, közbecsüléstől.

Koporsójánál együtt volt a főrangúság és írói kör — pártkülönbség nélkül, mert ő benne az egyleti tér, társas élet és irodalom egyiránt sokat vesztett, s ez minden párt vesztesége. Valaki azt mondá: nem minden ember lehet író, de kell, hogy minden író ember legyen. Bérczy Károly az volt, még pedig a legnemesebbek közül!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (*Lincoln gyilkosát*) folyvást keresik az amerikai lapok. Meglehet, hogy épen ők nagyon is meg vannak győződve róla, miszerint Booth már meglakolt, s csak a közönség érdekeltségét akarják izgatni. Száz és száz közleményt lehetett már olvasni, melyek határozottan erősítik, hogy Booth él, mert itt és ott egyik régibb ismerőse találkozott vele jóval halálhíre után. Egyik közlemény szerint, a kit üldöztek, s a ki az elfogást megelőző pillanatban agyonlőtte magát, nem volt Booth, a főgyilkos, hanem az összeesküvés egyik tagja, Gourley Izsák, ki szintén megmenekült. Az üldözők közül csak egyetlenegy ismerte Booth-ot, s ez, midőn látta az üldözött holttestét, azt mondá: „jóval kisebb termete van, mint a gaz Booth-nak.“ Megjegyzendő, hogy az üldözött igen erős töltéssel, s közvetlen közelségből lőtte arca magát, s

így vonásai szét voltak dűlva. Egy philadelphiai vasuti tiszt erősíti, hogy az indóházi raktárban sokáig hevert egy málha, mely aprilis 20-dikán (jóval a gyilkosság után) érkezett oda valamelyik útassal, de az nem vette ki. A málha hónapokig volt ott, míg végre felbonták. Ruhaneműeket találtak benne, s egyik kabát zsebében két levelet, melyek Booth-nak voltak címezve. A levelek egyike szini ügyről szól, a másik tartalma pedig ez volt: „Edvin! Légy nyugodt. Orvost nem küldhetek. Alkalmazz jeges borogatásokat. Most megyek lovat vásárolni. M.“ A fehérneműkön „E. B.“ botük voltak. Ezekből valószínűleg azt lehet gyanítani, hogy Booth 19-dikéig nem is mozdult ki a városból, alkalmasint azért, mert a páholyból kiugrásakor oly sérüléseket szenvedett, melyek miatt nem utazhatott tovább. A málhán apr. 19-dike

volt, mint a feladási nap, s Philadelphiába mint utazó személylyel föladott mátha érkezett. Alig lehet elhinni, hogy Booth málhájával más valaki utazott volna. Ő tehát Philadelphiának menekült. Vannak, a kik állítják, hogy látták Boothot Mexikóban, Párisban. Sőt egész részletesen leírják, mily körülmények közt találkoztak vele.

* (*Egy munkás egylet.*) A rochdalei munkás egyletet, vagy mint még mai napig magát nevezi: „the Society of Equitable Roncero“ mindenki ismeri, ki csak némileg is érdeklődik a népgazdasági kérdések iránt. Ez egy egylet, melyet 1844-ben 28 munkás alapított, hogy ruházatja s élelme beszerzését a nagyobb bevásárlás által megkönnyítse. Ennek az egyletnek 28 tagja s 28 font sterling alapja volt, most 7000-nél több tagja van s rendelkezik 800,000 tallérral legalább. Anglia több helyén talált már utánozókra s megérdemli, hogy más országokban is figyelemmel kísérjék, tanulmányozzák és utánozzák. Nemrég Rochdaleban házat építtetett, mely többbe került 10,000 ftnál s egyenesen csak az egylet céljaira lesz fölhasználva. Ebben a hóban lesz ünnepélyes felavatása. Szép, imposans négy emeletes palota, góth homlokdiszítésekkel s célszerű termekkel. A pitvarban három magtár van; az egyik a gyarmati portékákra (ugynevezett fűszerárúkra), a második ruháknak, a harmadik lábbelinek. A pincehelyiségekben hasonlóképp vannak műhelyek s raktárak, a három felső emeleten rakhelyek. Mellettök a könyvtár, ujságszoba s a kezelő személyzet terme; a legfelső emeleten egy nagy terem a nyilvános beszélgetések, társalgások s vitatkozásokra. 1500 ember kényelmesen elfér benne; meetingeken kívül felolvasások s társas élvezeteknek is helyül szolgál. Különösen dicsérik az ablakok berendezését, melynek tervét egy laikus szolgáltatta. A szobák nagyon világosak, mi sem a falak szilárdságának, sem a fűtésnek nincs hátrányára. Az építési költségek az egylet pénztárából fizetettek s hogy a kamatokból bejő az ára, kezeskedik róla a mintaszerű kezelésmód.

— (*Livingstone, a híres afrikai utazó élete felől*) újabb adatok következtében, némi reménysugar kezd éledni. Mint egy, dr. Kirk által a londoni kir. földrajzi társulat elnökéhez intézett levél értesít, dr. Kirk. f. évi szept. 25-ikén megtudta egy kereskedő által, hogy Vemba városában az a hír kering, hogy ott nem régiben egy fehér ember utazott; másnap a másik kereskedő által ugyanez állíttatott,— és pedig, hogy a fehér 13 szerezsen kíséretében volt, hogy mindannyian jól voltak fölfegyverkezve, s hogy ugyanez a fehér egy tükröt is

adott a törzsfőnöknek, kitől a cserébe ajánlott elefántcsontot nem fogadá el, s kijelenté, hogy ő nem kereskedő. Végül majdnem 100 fényképpel el látott albumban Livingstone arcát felismerte a kérdéses kereskedő, s azt mondá: „ez azon ember.“ Dr. Kirk és Churchil ennek következtében fölkeresésére fognak indulni.

— (*Temesvár ostromlása idejéből, 1849-ben.*) Míg a mieink ostrom alá vették Temesvárt, elejénte az ostrom nem igen nagy erélylyel vezetett, későbbi ostromműveink azonban már igen erős szerkezetűek valának, az árkok s földhányások több helyütt 3 ölnél magasabbak s végre a löporraktárak és ütegyük valódi mesterművek. Az ütegek álltak 36 mozsár-, 13 vet-, 20 ostrom- és 22 táborig, összesen 91 ágyúból, melyekkel a vár bástyáin 213 ágyút állíthattak az osztrákok szembe. Az ostromlás egész ideje alatt a várba lőtt magyar golyók száma 40,000-re mehetett s a mieink elvonulása után a körülfekvő raktárakban a császáriak még 16,225 bombátsgránátot és 25,097 darab gyújtógolyót találtak.— Könnyen érthető, hogy a város a külvárosoknak magyarok által történt megszállása után, kívülről élelmi szereket nem kaphatott s ezért a lakosok előtt a főzelék, zöldség, gyümölcs, vaj, tej s baromfi ismeretlen tárgyak voltak, vagy ha hozzá is juthattak ezekhez, akkor is csak roppant áron. Így például egy pár tyúk ára 6—8 ft, egy pár lúd 12 ft, egy sonka 14—16 ft, egy font füstölt szalonna 1 ft 35 kr, a főzelék itecje 26—30 ezüst krajcár, egy tojás 20 s egy itce tej 40 ezüst krajcár vala.

* (*Tévedések játéka.*) Sorjában ültek a tojásárus kofák egymás mellett s jó kedvökben megereidtek kereplőik s ugyancsak elmondták egymásnak címeiket, fűszerezve nagy adag gorombasággal. A suszter gyerek felhasználja az alkalmat s fürgén neki ugrat egyik perlekedő kofa tojásos kosarának s vagy kettőt kilop s elszalad vele. A kofa sem rest, bosszujában áldozatra kész s még pár tojást röpit a kis tolvaj után. De a tojás nem ágyugolyó s a kofa nem kitanult tüzer; a tojás nem találta el a suszter vitézt, hanem neki ment egy csinosan öltözött ur Adonis arcjának. Az ur haragjában, tojásos arcával, neki ment a kofának s jól elütlegelte; de történetesen, nem azt a kofát verte meg, ki a tojásgolyót röpitette, hanem a szomszédját s minden titlegért egy kosárt borított föl, a mely igaztalanságra a többi kofák támadtak a támadóra s végre egy egész sor kosár szétzúzott tojásai sirták könyüiket a tévedés felett.

DUNAI KÉPEK.

1. Esztergornál.

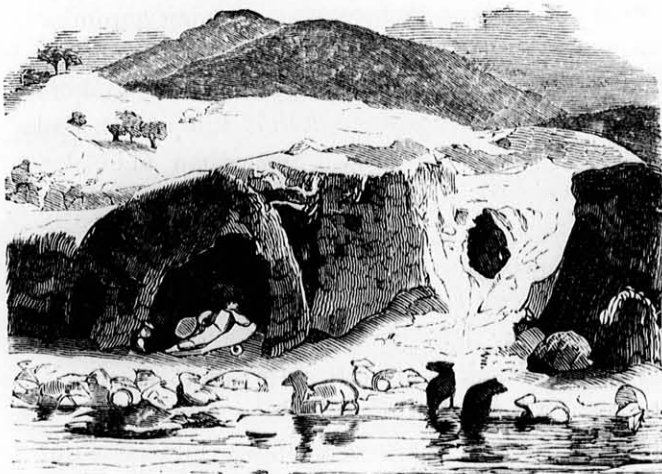
2. Visegrád alatt.

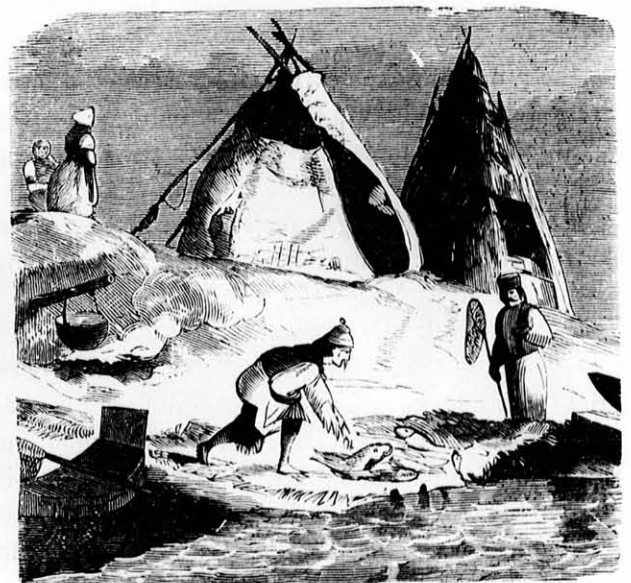
3. Hajóroncsok.

4. Csendes mulatság.

5. Sertéspásztorok.

6. Al-dunai halászok.

Ujdon s á g o k.

* (*Hamis százforintosok*) vannak forgalomban, melyeknek gyáruk Laibachban van.

* (*A pénzügyminiszter*) felszólította a hatóságokat, hogy minden két hétben jelentést tegyenek az adók befizetésének folyásáról.

* (*Az öt ref. szuperintendens*) küldöttei néhány nap óta összegyűltek Pesten, hogy tanácskozzanak amaz emlékirat felett, mely részükről az országgyűléshez benyújtandó lesz. A nagygyűlés elnökeül. b. Vay Miklós koronaőr, mint a legidősb gondnok és Balogh Péter, mint legidősb szuperintendens választottak. A küldöttségi tagok soraiban számos kitünőség foglal helyet. Négy szuperintendens javaslatként kész munkálatot mutatott be, s most ezek megvizsgálása s egyöntetű önálló művé való átalakítása felett folynak a vitakozások. Az ülések nyilvánosak, s miután a viták az állam és egyház közötti viszony nagyfotosságu részletei körül folynak, rendkívüli érdeket nyújtanak.

* (*Oly nagy az építkezés Budapesten,*) hogy főképen a gyárépítés szükségének az itteni téglavetők nem képesek megfelelni. Most azonban a téglagyárak tetemesen megnagyobbíttatnak, s nevezetesen a Drasche-féle műhely annyira, hogy abban a jövő évben 40 millió téglát fog készülni.

* (*A budai izr. ifjúság*) községe főjegyzőjét: Goldhammer urat értékes gyűrűvel ajándékozta meg a zsidók magyarosodásának előmozdítása által szerzett érdemeiért.

— (*Pest egyik legrégibb és legismertebb helyisége,*) a minden vidéki utazó által ismert Vadász-kürt szálloda új kezekbe került, Kammer Ernő-ébe, ki eddig a „kávéforrást“, Pestnek szintén ezen nagyon ismert helyiségét bérelte. Az új bérlővel a „Vadászkürt“-be egyszersmind célszerű újítások is lépnek be, mint ezt mai számunk hirdetései közt olvashatni.

* (*Külföldre utazni akaró*) hazánkfiait figyelmezteti egy most kiutazott fiatal iparos, hogy ha Amerikába akarnak utazni, s Hamburgba érnek, rögtön az ottani magyar egylettel s a Meyer et Comp. féle céggel tegyék magukat érintkezésbe, különben — kizsebeltetnek. Az utazás Amerikába történhetik gőzösön, ár: 50 tallér; vagy vitorlás hajón, ár: 30 tallér; de amaz előnyösb már csak azért is, mert orvos is van a hajón, itt nincs. A hamburgi magyar egylet nem csak jó tanácssal, de filléreivel is segíti az ott megszoruló magyarokat s általában oly szeretettel ragaszkodik a távol hazához, mintha kebelében élne s jótéteményeit élvezné. Az egylet pénztárnoka fiatal órás, ki ezelőtt 4 évvel nyitott ott boltot, s most már csinos üzlete, jó neve és nagy hitele van.

* (*Magyarország és Erdély címeréről*) egy kolozsvári lapban ezeket olvassuk. Az erdélyi részek semmiképen sem lehetnek egyrangú társország Magyarországgal, ennél fogva Magyarország és Erdély címerét egymás mellé tenni, a címertan minden szabályai ellen van. Az erdélyi részekben az unió után egyedül jogosult címer a magyar

címer, ám ha mégis a történelmi emléket is fenn akarjuk tartani, tegyünk a magyar címer középeére egy kis külön címertáblát és erre Erdély címerét, ez aztán címertanilag azt fogja jelölni „A nagy Magyarország erdélyi részei.“ Az ily címer használata a nemzetiségeket sem sértené, mert az erdélyi címer nem nemzetiségek, hanem országrészek címereiből alakult.

— (*A „Bolond Miska,“*) e népszerű humorisztikus lap, a közelebbi hónapok óta oly élénk, a milyen még sohasem volt. Számos gúnyteljes cikkek közé közül „hivatalos“ rovatából csak e sorokat idézzük: „Belügyminisztránk, Garaboncás előterjesztése folytán a legkegyelmesebben jóváhagyjuk és megengedjük, hogy hívünk és hűségess udvari poétánk, *Bagó Matyi*, a magyar nemesség mellett a kukutyini és kutyabagosi előneveket maga, úgy netáni utódai is mindenkor használhassák. — *Bolond Miska* s. k., Bolondéria fejedelme, *Garaboncás* s. k., belügyminisztránk.“

— (*Még valami a „Bolond Miskából.“*) *Kiss*: Ugyan mikor lesznek már honvédeink? Mindig ígérgetik! *Nagy*: Lesznek, bizonyosan lesznek. De hát lássa komám, az „Esti Lapok“ szerint csak arra az időre várnak, hogy ez a honvédsereg ne legyen Ausztriára nézve veszedelmes. *Kiss*: És mikor érkezik el ez az idő? *Nagy*: Ugy harminc év múlva. Azok a honvédeink, kik akkor még élnek, már nem lesznek veszedelmesek, mert koruk miatt majd karosszékekben kell őket a platyra kitolni, hogy a glédában megjelenhessenek.

* (*Aradon a Deák-párt*) új évtől lapot indít meg, melynek szerkesztésére Asbóth Jánost, a „P. Napló“ fiatal belmunkatársát hívták föl.

* (*Az első löverseny Magyarországon*) alkalmasint az volt, mely Sztáray Fülöp János és Mihály grófok közt mintegy száz év előtt egy erdő birtokáért ment végbe. A két gróf t. i. a Zemplén és Ungmegyékben fekvő apai birtokon osztozkodván, mindenben szépen megegyeztek, csupán egy 900 holdnyi Karna nevű szép szálas tölgyerdő maradt még elosztatlan. Ketté hasítani sajnálták, sorsot húzni nem akartak s végre azon sportszerű módhoz folyamodtak, hogy versenyezzenek az erdő birtokáért. Fölnyergeltették tehát lovaikat s abban egyeztek meg, hogy az erdőszélén egy pontról indulván, ellenkező irányban vágassanak az erdő körül s azé legyen az erdő, ki az indulási pontra elébb ér vissza. Ugy is történt; gr. Sztáray Mihály sebesebben végezte körutját, övé lett az erdő, s ezt örökösei mai nap is bírják.

* (*Halálozás.*) Ganz Ábrahám, a budai híres vasön töde tulajdonosa, mult vasárnap szerencsétlen halállal mult ki. Házának 4-ik emeletéről lezuhant és szörnyet halt. Temetése kedden délután ment véghez. Halála iparunkra veszteség, mert Ganz egyike volt azoknak, ki a magyar ipar jó hírét messze terjeszté.

* (*Botrányos eset történt Szegeden*) közelebb. Egyik este — ugy 8 óra után — egy 15—16

éves leánya a Laudon-utca végén levő boltba menvén, mialatt a már csukva levő boltajtón zörgetett, az itt állomásozó bécsi önkéntesek közül nehány arra csavargó vadászkatona megtámadta. A megriadt lányka a véletlenül nyitva levő utcai ajtón az udvarba futott s az ott hátul levő Hajnal József és Lusztig Leopold műhelyében világot látván, üldözői elöl oda bemenekült. Egyik sarkában levő dühödt katona azonban oda is utána nyomult s a rimánkodó leányt oltalmukba vett háziaktól követelte annak kiadatását. Ez azonban megtagadtatott, s az egyik dolgozó segéd az ajtót kinyitván, a tolakodót erélyesen kiutasítá. Ez fenyegető káromkodások között távozott, de csak azért, hogy kintlevő három társával azonnal visszatérjen, kik valóságos haramiamódra törtek be a szobába, hol aztán csakugyan haramiákhoz méltó dolgot vittek véghez. Legelőször is a legdühösebb kiutasított katona arcon üté az ellenszegülő segédet, ki erre a vasaló vasával úgy fejbe üté, hogy rögtön elborítá a vér. Erre megindult az általános ütlegelés és rombolás, miközben a segéd nagyobb s több apró szurást kapott; a másik segédet az ágyba gyűrték le a

katonák, ki szabadságos katona lévén, csak ügyességének köszönhető, hogy több szurást kikerült; egy szabómester szintén félreugrással kerülheté a felé intézett szurást. A megdühödött katonák közben egy gyertyát eloltottak, egy égő petróleumlámpa üvegjét összetörték, mert azt is ki akarták oltani, s csak valamelyik házbeli lélekjelenlétének, ki a lámpát elkapta, köszönhető, hogy még nagyobb szerencsétlenség is nem történt; továbbá a dulakodás közben öszszeszurkáltak minden bútort; egy varrógépet összetörték s halállal fenyegettek mindenkit. Ugyanazon szobában egy sereg halálra ijedt sikoltozó apró gyermek is volt. A nagy lárma egy véletlenül arra menő ugyanazon ezredbeli vadásztizedes toppant be, ki aztán véget vetett a rombolásnak s kifarancsolá a dühöngőket, a kik távoztukkal még kívül az ablakokat is bezúrták. Ez eset miatt erélyesen foly a vizsgálat.

— (*Lapunk ismét bővítve jelenik meg,*) a meny nyiben hirdetéseink ivén is fogunk rendszeren újdonságokat közölni, hogy olvasóink így a napi események köréből is minden érdekesről értesülhessenek.

HIRDETÉSEK.

Kertész és Eisert Pesten

Dorottya utca 2. sz., a 'magyar király' czimű szállodával szemközt,
ajánlják a közeledő

karácsonyi és ujévi idény

tekintetéből dus tartalmu diszműáru-raktárukat.

A ki- földön személyesen eszközölt vásárlásaink lehetségessé tevék az idei karácsoni kiállításunkat oly gazdagon felzerelhetni, hogy gyakorlati olcsó, ugy mint finom, a legkövetelöbb izlésnek megfelelő tárgyakban egyiránt remélünk minden igényeknek megfelelhetni. Dús választékban találhatók nálunk meglepő kisebbnemű újdonságok a pipere, dolgozó- és íróasztal számára: nagyobb, a butorzat kiegészítő részeit képező tárgyak bát és piperecikkek, ékszerek, dohányozzerek, s a háztartás szakmájába vágó ezélszerű ajándékok. Hasonló figyelemmel viseltettünk kitünö fegyverek, vadász, lovagló- és utazó-cikkek megszerzése iránt, s különösen ajánljuk

legujabb és sokféle gyermekjátékainkat.

A legolcsóbbra szabott ár minden egyes darabon szemléltethető.
Kimerítő cikksorozatokkal, melyek minden kornak megfelelő ajándékokat tartalmaznak, szívesen szolgálunk.
Írásbéli megrendeleseket, az ünnepek előtti nagy elfoglaltság miatt, idejekorán kérünk megtenni.

Magyar, német és francia

Ifjúsági iratok
és képes könyvek.

Lauffer testvérek
(Bickel Gusztáv).

egyszerű és díszes kötésben.

Remekirők

és angol

Magyar, német, olasz, francia

NAPTÁRAK

legnagyobb választékban.

DISZMŰVEK

Könyvkereskedése Pesten
Váci-utca 9. szám.

Egy részletes könyvjegyzék épen most jelent meg s kívánatra bérmentve megküldjük.

Szálloda a „Vadászkürthöz.”

KAMMER ERNŐ, tíz év óta a „Kávéforrás” czim alatt ismert kávéház tulajdonosa, a t. cz. fővárosi s utazó-közönségnek tisztelettel jelenti, hogy a

„Vadászkürthöz”

czimzett, régi jó birn ek örvendő szállodát kibérelvén és azt az ujon előállított burtorzattal és felszereléssel elődjétől megvásárolva, átvette.

A fővárosi forgalom középpontján fekvő, s a legélénkebb városrészekkel egy, mint a Dunaraktárral és a Váci utcával közvetlen érintkezésben levő terjedelmes épület számos szobáival, s czélirányosan felosztott lakosztályaival ugy egyes utazóknak, mint családoknak csinnal s kényelemmel kínáló lakást, finom és izletes étkeket nyújt, s nem csak fényesen kiállított étteremmel, hanem kényelmes és a bel- és külföldi lapjaival bőven ellátott kávéházzal is bir.

Midőn a tisztelettel alólírtnak szerenéséje van a „Vadászkürt” czimű vendégfogadót a t. cz. közönség kegyébe ajánlani, azon reményét bátorodik kifejezni, hogy őszinte törekvésének sikerülni fog a vendégfogadó régi jó hírét nem csak fenntartani, de ezt terjesztani és gyarapítani is. Kellems kötelességét teljesíti egyszeremind a tisztelettel alólírt, midőn ez alkalommal a „Kávéforrás” t. cz. vendégeinek 10 év óta élvezett bizalmáért benső köszönetét mondván, e hálához azt a jelentést csatolni van szerenéséje, hogy e kávéház vezetését ezentul is megtartandja és gyors szolgálat, jó italok és a leggazdagabb hírlapolvasmányról gondoskodva, megfelelni igyekezend a t. cz. közönség kegyének.

Melybe magát továbbra is tisztelettel ajánlja

Kammer Ernő,

a „Vadászkürt” szálloda bérőlje.

Szükséges kézikönyv minden földbirtokos és ló tulajdonosnak!

Patkolástan,

irták: **Eisenmayer S. és Varga Ferencz**

állatgyógyint. tanársegédek.

86 a szöveg közé nyomtatott fametsvénynyel és állatgyógyászati jegyzetekkel.

Ára esinosan füzve 2 forint.

(Két forint bérmentes beküldése mellett, a könyv bérmentesen elküldetik.)

Eggenberger F.,

akad. könyvker. (Pest, Feencziek tere 5. sz.)

Hatschek Miksa látszerész

optikai és diszműárak raktárának

ARJEGYZÉKE

váci utcában a „Korona“ kávéház mellett,
a következő tárgyakra nézve :

Thea

legfinomabb karavan-thea, 4, 5, 6, 8 frtért fontja. 1, 1/2 és 1/4, font csomagokban.

Főraktára a jutalom-éremmel kitüntetett
párisi

Finom chocolat-Menier.

Chocolate santée (hasonszenvi) 80 krért 1/2 font.

Chocolate vanille 1 frt 20 kr 1/4 font.

Thea-üstök britannia-érez, pléh és vörösrézéből 4, 5, 6, 10, 15, 30 forintért.

Thea- és kávé-teríték porcellánból, 2, 4—6 személyre 3 ft 50 kr, 4.50, 8, 12 ft.

Thea- és kávé-teríték chinai porcellánból 18, 25, 30 frt.

Thea-ládkák rumos üveggel palisander- és tölgyfából 8, 12, 14, 18, 36 ft.

Thea pléh-szelenczék 75 kr, 90 kr, 1 ft, 1 ft 20 kr, 2, 3, 4, 6 frtért.

Öntöttvas kályha-állványok hozzá tartozandóság al együtt 3 ft 40, 3 ft 80 kr, 4, 6, 8 frttól fölfelé.

Vaspléh olajfestésű állatkákkal, kályha-állvány 12 14 frtért.

Faszínű fakosarak pléhből 6 frt 50 kr, 8, 10 frtért.

Kályha-ellenzők testve és festetlenül 8, 10, 12 frtért.

Megrendelések mindenhol elküldetnek a pénz előleges beküldése vagy postai utánvét mellett, és kérjük szigorúan ekkép czimezni :

HATSCHEK MIKSA, optikus,

1695

váci utcában a „Korona“ kávéház mellett Pesten.

1000 darab arany

nyerhető meg a

december 21-én

bekövetkező húzásnál,

mely- **600** nyervény **15,000** forint értékben
1-él mintegy sorsoltatik ki.

Egy sorsjegy ára csak 50 kr o. é.

A sorsjegyek kevés mennyisége és a nyervényeknek nagy száma a nyereségi kockának rendkívülileg kedvező. Ezenfelül még

5 sorsjegyre 1 ingyenjegy adatik.

Az ingyen-jegyeknek azonkívül még egy különös húzása van, melynél igen szép és tetemes nyervényeket lehet csinálni.

Sothen János C.,

Bécs, Graben 13, mint vezénylő.

Effőle sorsjegyek, hasonló kedvezmények mellett, kaphatók :

Fuchs H.

váltó-üzletében, Pesten, országut, az invalidus-palota mellett.

Ugyanitt majlandi sorsjegyek, melyek karácsoni és újévi ajándékkul alkalmasak, s a melyeknek legközelebbi húzása már folyó hó 16-án 50000 frank főnyereménynyel bekövetkezik, igen jutányosan kaphatók.

831 1—1

Ünnepi ajándékkul

ajánlható

DISZMŰVEK

Emich Gnsztáv könyvkiadó-hivatalában
(Barátok-tere 7-ik sz. I. em.) s általa minden hiteles könyvtárusnál kapható :

MARCI CHRONICA DE GESTIS hungarorum ab origine gentis ad annum MCCCXXX producta. E codice omnium, qui extant, antiquissimo bibliothecae palatinae vindb. picto, adhibitis in usum ceteris tam Mss. quam impressis chronicis genuino nunc primum restituto textu recensuit, varias lectiones annotavit, praefatus est Franciscus Toldy, consiliarius regius, biblioth. univ. hung. praefectus. VERSIONEM HUNGARICAM adjecit Carolus Szabó, biblioth. musei transylv. custos. Ornataque, praeter effigiem compilatoris, plurimis picturis ad similitudinem imaginum dicti codicis palatini effictis, typis exserpsit, edidit Gust. Emich. MÁRK KRÓNIKÁJA A Magyarok viselt dolgairól. Az ősidőtől az 1330-ig évig. Fordította Szabó Károly. Nagy 4-edrétben, a legpompásabb könyvnyomdai kiállításban, az eredeti kéziratban levő miniature-képek hű másolataival, legdiszesebb kötésben 36 frt., füzve 24 frt.

GREGUSS ÁGOST. A népek lantja. (A külföldi népdalok második kiadása.) (Tartalmaz spanyol portugál, provencés, olasz, francia, norman, lengyel, ruthén, cseh, német, flamand, breton, skót, arab, cserkesz, ind, malaj, sinai stb. népdalokat magyar fordításban.) Diszkrétésben 1 frt. 30 kr.

VÁMBÉRY ÁRMIN közép-ázsiai utazása, melyet a Magyar Tudományos Akademia megbízásából 1863-ban Teheránból a Turkman sivatagon át, a kaspi tenger keleti partján Khivába, Bokharába és Szamarkandban tett és leirt. Pompás diszkiadás, 12, egész lapnyi nagyságú, remek képpel fametszetben, s egy színezett nagy földabrosszal Vámbéry utazásainak kijelölésére. Finom angol vászonba kötve 6 frt.

SZABÓ RICHÁRD. Vegyes cikkek nők számára. Csinos vászonkötésben. 1 frt. 60 kr.

LÁZÁR KÁLMÁN gr. A lég urai. Képek a madárvilágból. 6 gyönyörű nagy képpel. Diszkrétésben 5 frt. 50 kr.

föl a javaslat mellett nemcsak szónokolt, hanem adomázott is. Például mondott adomát nagy Frigyesről, ki, mint maga mondta — azért veré meg mindig Ausztriát, mert az ő pénztárában két tallérral mindig több volt, mint azéban; továbbá Habsburg Rudolfról, ki öt fillérrel indult Ottokár ellen harcolni, s midőn kérdeék, hát katonái mit esznek? azt felelé: „isten gondoskodik!“ Ilyformán bizták istenre mindig Ausztriában a pénzügyet, s Ausztria mégis fennállt, mert itt egy nagyobb birodalomra szükség volt. Utána beszéltek még sokan, de Bösörményi beszéde idézte elé a legnagyobb élénkséget, ki Tanárky egy célzására felelt, s ő is célzott jobbra balra, s lett közbeszólás elég. A másnapi ülésre a karzatok egészen megteltek, mert híre futott, hogy Deák fog beszélni. Csakugyan beszélt is. Előre bocsátá, hogy a törvényhozó helyzete sohasem nehezebb, mint midőn oly kérdést tárgyalnak, melynek megoldása minden körülmény közt nem csak nehézségekkel, de súlyos áldozatokkal is jár. Ilyen az államadósság is. Jogi szempontból nem illet minket, pénzügyi szempontból igen terhesek, s ezért csak oly politikai okokból vállalhatjuk el, melyek még súlyosabbak, mint magunk a terhek. Deák Ferenc szélesen és világosan fejté ki az okokat. A Habsburgházban őseink nem csak uralkodót, hanem támaszt is kerestek az ország érdekében. Ugyanez az érdek parancsolja a szövetség fentartását most is, miután más szövetségre vesztély nélkül nem támaszkodhatunk. Az ország lételének fenmaradása kívánja a kiegyezést, s ezért készeknek kell lennünk az áldozatokra. Ha részt nem veszünk az adósságban, miattunk 3000 millió egyszerre kitörültetnék a népek vagyonaiból s ellenünk ingerelné a népeket, mint 1848-ban, midőn a reactio csak azért győzhetett, mert fölingerült népek állottak mögötte. Hiba volt, hogy már akkor „politikai okból“ nem vállalkozhatánk a teherben részt venni. Ekkor kikerülhető lett volna talán a polgárháború. A kiegyezés által a Lajtán túli népek érdek-szövetséget nyerhetjük meg. Továbbá, ha elhatároznók is, hogy „nem fizetünk“ a teherrel még sem menekülhetnénk meg semmi körülmények közt. Mindezeket a szónok sok érveléssel mutogatta, s nagy beszéde után, melyet az egész ház folytonos figyelemmel hallgatott, a többség zajos éljenei és a miniszterek örömmosolytól sugárzó arcai közt ült le. — Utána Papp Pál beszélt általános zajban. Szóltak még a jobb oldalon Vadnai Lajos és Kurcz György, a balon Bernáth Zsigmond, s aztán következtek a zárbeszédok. Madarász a szászékről szónokolt. Keményebb szavakat vidorabb arccal elmondani lehetetlen. Ő most „az önálló állami élet temetőzését látja,“ s Petőfi egy költeményével kezdte. Nagy élénkséget idézett elő, midőn rá olvasta b. Kemény Zsigmondra azt, a mit ő 20 év előtt (vagyis azon időből, melyet Deák az imént mindnyájuk „hibájának“ mondott,) az államadósság ellen írt. Ezt a ráolvasást a baloldalon megtapsolták. Madarász beszéde később is sok élénkséget, ellentmondást, sat. idézett elő. — Tisza Kálmán zárbeszédében cáfolt több jobboldali szónokot, s kijelenté, hogy nincs egy véleményen azokkal, kik azt mondják: nincs semmi szabadság. Kerkápoly — mint biz. előadó — szintén tartott

zárbeszédet. Vasárnap szintén volt ülés. A pénzügy-miniszter mondott zárbeszédet, aztán szavaztak. A kormány törvényjavaslatára 219 szavazott, s ellene 110. Hetfőn a részletes tárgyalás kezdődött, s ez ülésben be is fejezték. Most már az államadóssági törvényjavaslat végleg törvénynyé lett.

* (A *postasz* kormány) konzulságot akar állítani Pesten s ezért már lépéseket is tett.

* (Az *esküdtisztekek nem panaszkodhatnak*.) hogy nincs teendőjük. Némelyeknek igen tetszhetik e szép intézmény, s azért egyremásra igénybe veszik. A pesti esküdtiszteknél nem kevesebb, mint 41 sajtópör van folyamatban, s e sok közül — a Bösörményiét és „Magy. Ujságót“ kivéve — valamennyit egyesek indították, valami sérelmesnek vett hírlapi közleményért. Kár az esküdtisztekeket mindenféle akadékoskodásokkal terhelni.

* (A *honvédalap javára*) Imecs Elek nyug. székely huszár százados nyugdíjából élethossziglan havonként 2 forintot ajánlott fel. Salamon Endre plébános 1000 frttal, tordamegyei lakosok pedig 251 frt 45 krral és 2 db arannyal járultak.

* (Meteor esés.) E hó 13-án este 11 órakor többen a Gellérthegy fölött egy meteor esését látták. Az éj csillagos, az égboltozat világos tiszta volt, és csak a Sz. Gellérthegy feletti irányban ködfátyol gyánánt mutatkozott egy vékony, hosszukás fehéres fülleg; s ezalatt golyó formában tűnt fel a meteor, mely esésében a legszebb tűzszegélyeztetű kék színben látszott, és széjjel patanában ragyogó törhenyes fényt terjesztett. A természet e remek tüneménye közel két másodpercig tarthatott.

* (A *képzőművészeti társulat albumlapjai*), melyeket részvényeseinek ez évi illetékek fejében küld, jobbra már elkészültek. Az első „ebéd után“ című életkép Greguss Jánostól, a második „a gödöllői kastély“ Keleti Gusztávtól, a harmadik „Atilla lakomája“ Thán Mórtól. A két első Keleti Gusztáv rajzolta köre, s a próbanyomatokat már be is mutatták a választmányoknak. A harmadikkal azonban, miután az eredeti szénrajz Bécsben van, s ott kell rajzolni, Marasztóni még nem készült el, azonban e napokban elkészül vele. A társulat részvényesei e művekben ismét igen becses műlapokat nyernek.

* (A *vízvezetésre*) Pest városa elfogadta Lindley angol mérnök azon ajánlatát, mely szerint ő 2000 ft tiszteletdíjért Pestre jó a vízvezeteki tervek megbirálására. Ő nagy tekintély a vízvezetés terén. Azt igen helyesli, hogy e vállalatot a város maga eszközli, s nem adta át nyereszkes társulatlak.

* (A *bécsi hiatalos lap megcáfol ismét egy jó hirt.*) azt t. i. mely azt suttogá, hogy a magyar ezredek ozentúl saját hadkiégészítő kerületeiken fognak állomásozni.

* (Az *országos vasutkölcönre*) az aláírások, mint hírlik, jan. 7-dikén veszik kezdetüket. Aláírhatni az első magy. biztosító társaságnál, s magyar földhitelintézetnél s a magyar hitelbanknál.

* (Bösörményi tiszteletére) a mult szombaton este a lövöldében lakomát rendeztek tisztelői.

* (Eb-adót) akarnak behozni Budán. Minden ebre 2 frt. adót szabnának.

Folytatás a melléklapon.

Előfizetési fölhívás

„HAZANK S KÜLFÖLD“-re.

Lapunk irányát már ismeri olvasó-közönségünk, mert előfizetőink száma mutatja, hogy az már az országban mindenfelé el van terjedve. Itt hát csak azt jegyezzük meg, hogy ez irányt ezentúl is megtartjuk, rajta levén, hogy legjobb írónkat csoportosítván magunk köré, közleményeink mind becsesek, mind érdekfeszítők legyenek.

Új évvel kezdődő számos érdekes közlendőink közül csak

„Az 1848—49-diki eseményekre vonatkozó ismeretlenebb rajzokat“,

„Kossuthnak képekkel illusztrált angliai diadalmja ismeretelését“, és

„A menekült magyarok kaland- és szenvedésteljes életét Amerikában“ említjük föl.

1868-diki minden egész éves előfizetőnket 1868-ban ismét új és kedves meglepetésben fogjuk részesíteni, (csupán a 30 krnyi bélyeg- és csomagolási díj beküldése mellett.)

Uj előfizetőink azon kedvezményben részesülnek, hogy 1867-diki műlapunkat, a párisi világtárlaton kiállítva volt „Hunyady László végbúcsúját“ is megkaphatják 1 frt 30 kr. külön beküldése mellett, mely összegbe már a bélyeg- és csomagolási díj is belé van számítva.

Előfizetési föltételek:

Egész évre 6 frt. negyedévre (jan.—aprilisig) 1 frt. 50 kr.
Félévre (január—júliusig) 3 „ az 1868-diki műmelléklet csomagolása 30 „

(Uj műlapunkat azon évnegyedes előfizetők is meg fogják kapni, kik részletekben mind a négy évnegyedre előfizetnek.)

A t. gyűjtők minden egyszerre beküldött 10 előfizetés után tiszteletpéldányban részesülnek.

Előfizetési felhívás a

„HETI POSTA“

című politikai hetilapra.

(Ára évnegyedre csak egy forint.)

Mai nap jóra való magyar ember már nem lehet el ujság nélkül, mert nemcsak joga van megnézni hazája és a nagy világ dolgairól értesülnie, hanem ez hazafias kötelessége is; mert csak azon ország életre való, melynek minden polgárát érdeklik a közügyek.

Az előfizető oly szabadelvű ujságot kap, mely érthetően magyarozza meg a hazai politikai állapotokat, — pontosan elbeszéli az országgyűlésen történeteket és az ott mondott szónoklatokat, — elszondja szorgalmasan, mi történik a nagy világ országaiban, és kifejtteni igyekszik, hogy miből eredt egyik másik bonyodalom, — közli a különböző megyék gyűlésein történeteket s mindazt, a mi nevezetesen adja elő magát akár az országban, akár a külföldön; — ad eredeti levelezéseket (s ilyen küldésre ezentúl is kérjük t. olvasóinkat) itthonról s távol külföldön elszórva élő honfitársainktól, — mindenre kiterjedő nyitonságában hasznos szolgálatot igyekszik tenni mindennemű tisztviselőnek, papnak, tanítónak, gazdának, községi előjáróknak, szóval minden állású polgártársainknak s mert a miniszterium és egyéb hatóságok rendeleteit is szorgalmasan közli, ezzel nélkülözhetővé igyekszik tenni minden más drága ujságot.

S hogy mulattató olvasványban is részesüljön az előfizető, azért a „Heti Posta“ minden számában még külön adunk magyar történeti elbeszéléseket, humorisztikus cikkeket s „Apróságok“ cím alatt olvasni érdemes furcsaságokat.

Előfizetési föltételek:

Januártól március végeig $\frac{1}{4}$ évre 1 ft. | Januártól szept. végeig $\frac{3}{4}$ évre 3 ft.
Januártól június végeig $\frac{1}{2}$ évre 2 ft. | Januártól egész évre 4 ft.

(Az előfizetések Pestre, a „Heti Posta“ kiadóhivatalához küldendők.)

Szokoly Viktor,
szerkesztő és tulajdonos.

Emich Gusztáv,
magyar akad. nyomdász és kiadó.